

Univerzita Pardubice

Filozofická fakulta

**Proces s generálem Heliodorem Píkou-politické procesy 50. let v
Československu**

Tereza Baráková

Bakalářská práce

2008

Univerzita Pardubice
Fakulta filozofická
Katedra historických věd
Akademický rok: 2006/2007

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Tereza BARÁKOVÁ**

Studijní program: **B7105 Historické vědy**

Studijní obor: **Spisová a archivní služba**

Název tématu: **Proces s generálem Heliodorem Píkou-politické procesy
50. let v Československu**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

1. Cíle práce
2. Základní údaje o Píkovi-dětsví, vzdělání, rodina, kariéra
3. Působení během 1. a 2. světové války
4. Zlom roku 1948-zatčení
5. Proces a odsouzení
6. Rehabilitace

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

Kaplan, Karel: Komunistický režim a politické procesy v Československu, Brno, 2002.

Utitz, Bedřich: Uzavřená kapitola: politické procesy padesátých let, Praha, 1990.

Váhala, Rostislav: Smrt generála, Praha, 1992.

Benčík, Antonín: Vražda jménem republiky: tragický osud generála Heliadora Píky, Praha, 2006.

Vališ, Zdeněk: Divizní generál Heliodor Píka, Praha, 1991.

Benčík, Antonín-Richter, Karel: Kdo byl generál Píka: portrét československého vojáka a diplomata, Brno, 1997.

Benčík, Antonín-Kural, Václav: Zpravodajové generála Píky a ti druzí, Praha, 1991.

Vedoucí bakalářské práce:

doc. PhDr. Václav Veber
Katedra historických věd

Datum zadání bakalářské práce:

30. dubna 2007

Termín odevzdání bakalářské práce:

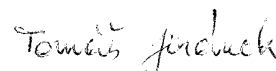
31. března 2008

prof. PhDr. Petr Vorel, CSc.

děkan

L.S.

doc. PhDr. Tomáš Jiránek, Ph.D.

vedoucí katedry

V Pardubicích dne 30. listopadu 2007

Souhrn:

Tato bakalářská práce vychází jednak z dostupné literatury a archivních pramenů, ale hlavně z dosud nezpracovaného archivního fondu. Cílem této práce je zjistit, jestli je možné právě z tohoto zdroje informací zjistit nové informace k procesu generála Píky a jakým typem materiálu tento spis je. V devíti kapitolách je shrnuto Píkovo dětství, kariéra legionáře a vojensko-diplomatická služba během první republiky. Stěžejní částí, je pak Píkovo působení v Sovětsko-československé vojenské jednotce v SSSR během druhé světové války.

Za své působení v SSSR byl před únorem 1948 několikanásobně vyznamenán a za stejnou činnost byl také komunistickou mocí souzen za velezradu a 21. června 1949 popraven. Archivní materiál, ze kterého se v bakalářské práci vychází, dokazuje, že proces s generálem Píkou byl předem připravený a vykonstruovaný. A to díky falšování důkazů, zastrašování a týrání svědků a v neposlední řadě díky zmanipulování nezávislého soudnictví.

Summary:

The work with the theme Process with general Heliodor Pika-political trials of 1950s, issues of both accessible literature and mainly the archival collection which has not been compiled yet. The aids were to find out which new informatik the publication can bring what kind of historical source it is and what matters of fact you can conclude from it.

The work deals with the lifetime and regional career of later divisional General Píka, his diplomatic military service for Czechoslovakia after it was established in 1918.

The main part is Píka's activity of the leader of Czechoslovak army division in the former Soviet Union during World War II.

First Píka was honoured before February 1948 for his activity, but after the take-over in 1948 Píka's activity was considered to be high treason. Píka was sentenced to death and executed as an enemy of Communist regime.

In the 1960's the General Píka's name was entirely rehabilitated.

According to this source it is possible to prove that the political trial with General Píka was arranged beforehand and founded on the basis of forgery of documents and testimonial statements, intimidation of Píka's family, friends and even generally himself.

Klíčová slova:

Generál Heliodor Píka, vojenský atašé, Sovětsko-československá vojenská spolupráce, politické procesy, rehabilitační proces.

Na tomto místě bych chtěla poděkovat zejména panu docentu Václavu Vebrovi za cenné rady a nasměrování. Dále děkuji paní profesorce Jitce Hajtmarové, paní Mgr. Taťjáně Vránové a Janu Vaculíkovi za pomoc s překladem. V neposlední řadě patří moje poděkování kolegům z oboru, rodičům a Miloši Sixtovi, kteří mi při psaní pomáhali.

Obsah:

1. Úvod	1
2. Pítkovo dětství a první válečná léta	5
3. Kariéra legionáře	7
4. Ve službách první republiky.....	8
5. Druhá světová válka a činnost v zahraničním odboji	14
6. Léta 1945-1948	22
7. Proces.....	30
8. Rehabilitace v šedesátých letech	46
9. Závěr	55

Úvod

Jako téma pro svou bakalářskou práci sem si vybrala postavu divizního generála Heliodora Píky. Osobnost, která během své činnosti v zahraničním odboji za druhé světové války, bojovala o zachování Československé republiky. Nicméně právě jako mnozí jiní, byl i Píka za své schopnosti, znalosti a zkušenosti, které doslova obětoval pro republiku, poúnorovou komunistickou mocí, ve vymyšleném procesu odsouzen a popraven. Byl to z první z nechvalně proslulých politických procesů 50. let v Československu.

Moje práce bude obsahovat život, kariéru Heliodora Píky, samotný proces z roku 1949 a v neposlední řadě i proces rehabilitační, ke kterému došlo až po necelých 20 letech. Obvinění se týkají především generálových činností za druhé světové války, proto se budu vracet i k rokům 1939-1945.

V úvodu bych ještě ráda vysvětlila, proč se chci psát o tématu, na které, se už někteří autoři zaměřili. Je to z toho důvodu, že i přes Píkovu celoživotní věrnou službu republice, je pro většinovou veřejnost osobnost divizního generála neznámá. Což je podle mého názoru dost zvláštní. Ačkoli proces s generálem zahajoval celou plejádu dalších procesů, kromě historiků a pár lidí, zajímajících se o dějiny Československa, o něm téměř nikdo neví. A to procesy s ostatními, jako je doktorka Milada Horáková nebo procesy s představiteli církve, zejména po roce 1990, jsou poměrně populární téma.

Nejenom proces s generálem, ale i československo-sovětská zpravodajská spolupráce za druhé světové války patří k méně známým kapitolám naší historie. Její význam a skutečná role, nejsou zatím objasněny. Chtěla bych tedy i já přispět svoji troškou do mlýna a přiblížit život, kariéru i nesmyslnou smrt divizního generála Heliodora Píky.

Cílem mojí práce je zmapovat dosud nezpracovaný archivní fond, zjistit co nového, lze z toho pramene získat. Jestli je možné, právě díky tomuto materiálu, pohlížet na generálovu smrt jiným pohledem a jaké informace lze z pramene získat. V neposlední řadě bych chtěla zjistit, jestli je tento spis hodnověrným historickým pramenem.

Ve své práci budu vycházet, jak z dostupné literatury, tak především z archivních pramenů. Sehnat dostupnou a relevantní literaturu nebylo zas tak jednoduché, jak se mi v první chvíli zdálo. V úvodu uvádím jen zlomek pramenné základny, protože postupem studia materiálů se počet pramenů navyšoval. Základní literaturou věnující se politickým procesům, jsou knihy Karla Kaplana. Zejména Komunistický režim a politické procesy

v Československu a K politickým procesům v Československu. První titul, který napsal ve spolupráci s Pavlem Palečkem, nabízí souhrnný pohled na praktiky komunistického režimu, objasňuje procesy, ať už ty všeobecně známé nebo méně známé. Popisují hlavní motivy, kořeny likvidace odpůrců režimu. Kniha ilustruje i postupný vývojový trend, který vzhledem měnící se společenské situaci, v politických procesech nastal.

Druhý titul od autora Karla Kaplana je prací z ediční řady tak zvaných *Sešitů Ústavu soudobých dějin*. Tyto práce zveřejňují dokumentaci a studie z dějin 20. století. Zaměřují se na minulý režim. Tato kniha má charakter zápisů z jednání a schůzek ÚV KSČ.

Jak sám autor v úvodu zmiňuje, tato kniha je určena k další badatelské práci.

Dále sem čerpala z knihy, jejímž autorem je obhájce generála Píky, Judr. Rastislava Váhala¹: *Smrt generála*. Kniha se zabývá především procesem s divizním generálem, je doplněna o výslechy svědků, kopie protokolů, zápisy a obsahuje popis a průběh rehabilitačního procesu z roku 1968. S mnoha dokumenty, které uvádí ve své publikaci JUDr. Váhala, sem se setkala i sama osobně v archivech.

Tento zdroj je, mimo jiné, i vzpomínkou Dr. Váhaly na vymyšlený proces, ve kterém stál po boku generála Píky. Byl s ním a Píkovým synem i během posledních hodin před popravou.

*Tu poslední, pro všechny blízké strašlivou noc, byl dosouzený k popravě nejkřivější ze všech- řekl synovi Milanovi i obhájci, že je nevinný..... Psal dopisy na rozloučenou, rozmlouval o sobě i jiných. Přijal pomazání od kněze, pátera Doležala. Těsně po páté požádal syna, aby otevřel láhev šampaňského.....*²

Tato kniha je jedinou literaturou, myslím tím vydanou, která se váže přímo k procesu. Stěžejním pramenem v tomto ohledu pro mě proto byly materiály archivní.

V knihkupectví se mi podařilo získat jen titul od dvojice Benčík-Richter: *Tragický osud generála Heliadora Píky, Vražda jménem republiky*. Jejich kniha se věnuje především Píkově legionářské kariéře, dále vzdělání, práci diplomata v prvorepublikovém a následně

¹ Judr. Váhala Rastislav po celý svůj zbytek života usiloval o rehabilitaci generálova jména. Po procesu a popravě přestal pracovat jako advokát a k praxi se už nevrátil. Po roce 1968 se podílel na tvorbě rehabilitačního zákona a stal se vedoucím všech poraden pro rehabilitace až do roku 1971, kdy byly zrušeny. Umírá 2. Prosince 1988 aniž by se dožil vydání své knihy.

² VÁHALA, Rastislav. *Smrt Generála*. Praha, 1992, s. 6. ISBN 80-702-124-6.

válečném období. Obsáhle popisuje i mezinárodní situaci. Svůj výklad končí autoři rokem 1945.

Od stejných autorů pochází i kniha *Kdo byl generál Píka*, která nabízí ucelený pohled na Píkův život i kariéru.

Jak už jsem se zmiňovala výše, další prameny jsem získala v archivech. Jedním z pramenů byly archivní materiály z Národního archivu. Ale stěžejním pramenem pro byly spisy umístěné v Archivu Bezpečnostních složek Ministerstva vnitra. Čerpala jsem z doposud neuspořádaného archivního fondu. Měla sem možnost nahlédnout do velkého množství materiálu- jednalo se o depeše, které posílal Píka vedoucím odboje do Londýna, a z Londýna do působišť mise, dále výpovědi spolupracovníků působících s generálem v zahraničí. Největším spisem, byl spis obsahující protokoly o výsledcích s generálem a svědeckých výpovědí. Výslechy se táhly až do května roku 1949. Protokoly byly psány nejen na stroji, ale i vlastní rukou Píky. Píše v nich o každém detailu svého života v zahraničí, o každém, s kým přišel do styku, ať to byli jeho nadřízení, kolegové, písařky nebo prodavačky potravin. Součástí spisu byly i ve své době tajné písemnosti, týkající se osob, které byly na Píku nasazeny a měly ho nejen sledovat, odposlouchat a hlavně mu zabránit v útěku na západ. Bylo dokonce v plánu, generála unést.

Protože v procesu, jak prvním v roce 1948, tak rehabilitačním z 1968, pracuje s depešemi exilové vlády do Londýna a zpět, pracovala sem i s archivním materiálem, kde jsou uloženy depeše.

Ve své práci jsem využila nejprve chronologickou metodu, když sem zabývala Píkovým dětstvím, osobním i profesním životem, souběžně s metodou analytickou, když jsem se zaměřila především na jeho proces kariéry.

V práci uvádím jména a místa, které jsem umístila do poznámkového aparátu. Cituji podle platných norem o citacích ČSN ISO 690 a ČSN ISO 690-2.

V úvodu bych ještě ráda osvětlila, že i politické procesy měly, jak píše Karel Kaplan³, svoji historii. Lze ji rozdělit do tří hlavních fází.

1, zakladatelské období režimu 1948-1954

³ In: KAPLAN, Karel – PALAČEK, Pavel. Komunistický režim a politické procesy v Československu. Brno, 2001. ISBN 80-85947-75-7.

2, období pomalé a mírné liberalizace 1957-1969

3, období tzv. normalizace 1970-1989

Každá z těchto třech etap se členila na další fáze, ale to není pro tuto práci důležité. Ještě bych chtěla zmínit, čím se jednotlivé etapy odlišovaly. První etapa byla vůbec nejplodnější na politické procesy. Jedná se o fázi s největší krutostí trestů, fyzickým násilím při výsleších, politickými provokacemi.

Druhé období bylo ve znamení rehabilitačních procesů, které začaly už v roce 1963. Propouštěny byly oběti perzekuce 50. let, které ovšem přežily dosavadní pobyt v „nápravném“ zařízení a také ti vězni, kteří nebyli odsouzeni za zločiny proti republice, jako např. nezákonné držení zbraně

A konečně třetí období se mezníkem politického pronásledování stala 70. léta, ve kterých se zvýšila činnost opozičních skupin.

Podle mého názoru, i to že proces s generálem Heliidorem Píkou spadl do první z vývojových etap procesů, mělo za následek, že skončil s tak vysokým a nemilosrdným trestem.

Dětství a první válečná léta

Rodiče Ignác a Johana⁴, rozená Valášková se brali 17. května 1892 ve Smolkově na Opavsku.

Za nedlouho po svatbě se pak stěhují do větší slezské obce Štítiny. Už několik generací rodiny Píkovy se zabývalo kolářstvím, stejně tak i Heliodorův otec ctil tradici a podědil toto povolání. Matka byla v domácnosti. Otec se musel dost ohánět, aby svoji neustále se rozmnožující rodinu uživil, Heliodor⁵ byl už třetím synem a narodil se 3. července roku 1897. Před ním přišli na svět bratři Josef a to 16. března 1895, po něm František a dále roku 1902 Matěj, 1904 Marie a poslední byla roku 1906 Anděla.

Ačkoliv Heliodor Píka pocházel z velmi skromných poměrů. O nějakém buržoazním původu, na který byli komunisté citliví, jako alergik na pyl, nemůže být ani řeč. Rodina umožnila synovi studovat.

Jako desetiletý chlapec byl přijat na české gymnázium v Opavě. Patřil k premiantům od primy až do posledního ročníku, zejména vynikal v matematice, fyzice, chemii, ale i latině a ostatních jazycích. Jako jedničkář dával hodiny mladším nebo slabším studentům, což mu na studiích pomohlo i finančně. Abychom si ho nepředstavovali jako kluka ležícího jen v knihách: chodil do Sokola a s oblibou se věnoval i typicky chlapeckým zábavám jako lezení po stromech, střelení prakem nebo hraní fotbalu.

Obraz Píky doplňují i slova mladšího bratra Matěje, který po létech vzpomínal:

„ Jako kluci jsme se měli velice rádi. Generál mne vodíval do školy, měli jsme k sobě opravdu bratská pouta. A on mi býval vzorem.“⁶

Velké nesnáze postihly rodinu, když došlo ke zhoršení hospodářské situace a začala být nouze o práci. Otec si sice našel práci, ale až v pivovaru v Ostravě a roku 1910 se

⁴ Někdy je uváděno také Jana.

⁵ Jeho jméno bylo podle řeckého biskupa.

⁶ BENČÍK, Antonín - RICHTER, Karel. *Vražda jménem republiky: Tragický osud generála Heliodora Píky*. 3. vydání. Praha, 2006, s. 72. ISBN 80-86289-47-8.

ocitl bez místa úplně. Ztráta zaměstnání a malá naděje na nové místo zapříčinily, že se Ignác Píka ocitl v ústavní lékařské péči. Otcovo léčení bylo pro rodinu nesmírnou finanční zátěží a navíc se jeho stav nelepšil. Dne 6. 12. 1914 Ignác Píka umírá.

Už od té doby, co manžel onemocněl, začala paní Píková pracovat na panském i u místních sedláků, aby sebe a děti uživila. Pro Heliodora Píku byla otcova smrt, stejně jako pro celou rodinu, krutá rána, musel rychle dospět a být schopen se o sebe sám postarat. Do rodinných starostí vstoupila první světová válka. Ta zamíchala karty života všem.

Mladý a nadšený vlastenec Heliodor Píka, stejně jako ostatní studenti musel nastoupit do Jungwehru⁷ a chodit pravidelně cvičit s klacky a puškami. Bylo dokonce uzavřeno opavské gymnázium. Ze škol se stávala kasárna a nemocnice, protože raněných neustále přibývalo a boje schopných vojáků ubývalo. Museli se tedy do obrany „vlasti“ zapojit i studenti, nejvyšší ročníky byly odváděny k vojákům, nižší museli jít pracovat.

Pro Heliodora zařídili příbuzní v Novém Bydžově místo praktikanta v lékárně. V lékárně se mu velmi líbilo, ale byl povolán před vojenskou odvodní komisí v Bydžově, kde byl uznán plně schopným vojenské služby v poli. Bylo mu krátce osmnáct let.

Než narukoval, složil s výborným prospěchem válečnou maturitu, poté byl přiřazen v hodnosti vojína k zeměbranceckému regimentu číslo 15 do Opavy. Potřebné vojenské znalosti získal v tříměsíčním rychlo kurzu. V dubnu roku 1916 byl povolán na frontu do Ruska. Jakmile se mu naskytl první možnost, přešel v červenci 1916 do ruského „zajetí“.

Být zajatcem není všeobecně žádný med, avšak být zajatcem v Rusku roku 1916 bylo ještě horší.

„Rusko nemělo dostatek zásob, trpělo nepořádkem v oblasti státní moci. Život tehdejšího ruského zajatce byl tristní, bydlelo se v nuzných ubytovnách, kde chyběla voda, jedla se nekvalitní strava, které navíc mnoho nebylo.“⁸

Praporčík Heliodor Píka byl odbaven k odjezdu do zajateckého tábora Paratskoj v Kazaňské gubernii. Cesta ve vagonu, určeného k přepravě nákladu, byla pro všechny zajatce utrpením. Trvalo několik týdnů, než vlak dorazil do cíle. Tím byla Berezovka u Bajkalského jezera.

⁷ Česky se tato skupina nazývala Junoobrana.

⁸ PICHLÍK, Karel-KLÍPA, Bohumír-ZABLOUDILOVÁ, Jitka. Českoslovenští legionáři (1914-1920). s. 25. Praha, 1996. ISBN 80-204-0580-1.

Zajatci se řadili do dlouhých kolon, které se pak vydaly na pochod. Trvalo dlouho, než se vyčerpaní dostali do tábora.

Zanedlouho přišla nabídka stát se vojákem Československých legií. A Píka neváhal. Však proto, aby mohl být legionářem, přeběhl k Rusům.

Kariéra legionáře

Píka se mezi prvními přihlásil jako dobrovolník. Účastnil se bojů u Bachmače⁹ a Zborova¹⁰. Po rozdělení do rot a čet začal tvrdý vojenský výcvik. Vedeni byli ruským Čechem generálem Červinkou, který je připravoval na doplnění stávajících tří pluků brigády s nově budovaným čtvrtým. Tak se měla zformovat 1. česká divize a doplněním z nových dobrovolníků měla zároveň vzniknout i 2. divize.

Později se legie přesunuly do Francie. 12. listopadu se dostaly do přístavu Le Havre. Čekalo je slavnostní přivítání, radostně je vítali nejen představitelé Československé národní rady, ale i obyčejní Francouzi. Odsud pak pokračovali do Cognacu, kde vznikl jeden ze dvou nových československých pluků ve Francii. Byl označen číslem 21. Tam byl tehdy v hodnosti poručíka přiřazen ke zdravotní službě 21. střeleckého pluku.

V kasárnách, které se vybavením výrazně lišily od toho, na co byli zvyklí v Rusku, zjistili, že tam je mnoho dalších legionářů.

„Byli tam Čechoameričané, kteří po zapojení USA do války dostali povolení vstoupit do legií, dále zkušené frontovní vojáci. Členové ze slavné roty „Nazdar“, počítající se k 3. marocké divizi Cizinecké legie a mnoho dalších.“¹¹

Bylo potřeba začít s výcvikem. Nováčci se museli zvyknout na francouzský řád, zejména na povely v jazyce a na zbraně.

⁹ Bachmač je důležitý železniční uzel na severu Ukrajiny. Boje proběhly v březnu roku 1918.

¹⁰ Zborov je ukrajinské město. Bitva se konala 2. července 1917.

¹¹ PICHLÍK, Karel-KLÍPA, Bohumír-ZABLOUDILOVÁ, Jitka. *Českoslovenští legionáři (1914-1920)*. Praha, 1996. ISBN 80-204-0580-1.

¹¹ Archiv Bezpečnostních složek Ministerstva vnitra. Signatura 302-37-4. Ruští legionáři-pracovní název.

Poručík Píka se na alsaské frontě osvědčil jako velmi schopný a spolehlivý velitel zdravotnické čety.

„I v nebezpečných situacích, o které nebyla v první linii nouze, zachoval chladnou hlavu a obětavost.“¹²

Heliodor Píka získal, za statečnost a zásluhy v boji, československá a francouzská vyznamenání. Sám velitel 53. divize mu přijel udělit pochvalu. Konec války znamenal nejen pro Píku návrat do vytoužené vlasti a hlavně na maminku a sourozence. Na setkání s rodinami si museli čeští legionáři, jak z francouzské tak i z italské fronty, ještě nějaký čas počkat. I přes to, že Edvard Beneš už 4. listopadu požádal o uvolnění všech československých jednotek ze zahraniční fronty.

Ve službách první republiky

Se vznikem nové republiky, přišly také nové problémy, nebyly ještě přesně vytyčeny hranice Československa, a proto mělo nemalé nesnáze s pohraničními oblastmi, lépe řečeno s upevněním moci v těchto oblastech. A to zejména v oblastech obývaných Němci, Maďary a Poláky. Ti si dělali územní nároky a rozhodně nebyli ze vzniku nové republiky v takové euforii jako Češi. Armáda tedy měla uklidnit a stabilizovat situaci v pohraničí. Ale nebylo tak jednoduché přesunout legionáře zpět do vlasti.

Heliodor Píka a ostatní vojáci působící ve Francii se dočkali svého návratu až v půlce roku 1919, o měsíc později než jejich kolegové bojující v Itálii. Myslet si, že po návratu domů čekal Píku a jeho kolegy legionáře zasloužený klid, by nebyla tak úplně pravda. Mladá republika měla problémů víc než dost. Jak už sem se zmiňovala v předchozím odstavci, nebyly ještě přesně určeny hranice. Německé obyvatelstvo vyhlásilo v pohraničních oblastech 4 na československém státě nezávislé provincie, uherská správa se do vyklizení Slovenska moc nehrnula a Poláci měli v plánu připojit ke svému nově vzniklému státu i oblast Těšína.

„Když se koncem roku 1918 a začátkem 1919 vrátili obě legionářské jednotky, byly okamžitě poslány na Slovensko a do Těšínska.“¹³

¹² Archiv Bezpečnostních složek Ministerstva vnitra. Signatura 302-37-4. Ruští legionáři-pracovní název.

¹³ PICHLÍK, Karel-KLÍPA, Bohumír-ZABLOUDILOVÁ, Jitka. Českoslovenští legionáři (1914-1920). Praha, 1996. ISBN 80-204-0508-1.

V květnu roku 1919 byl Píka přeložen na Slovensko, kde měl pracovat jako styčný důstojník u štábu francouzského plukovníka Gillaina. V létě byl pak jmenován pobočníkem velitele pluku, ale už na počátku podzimu byl poslán do školy pro důstojníky pěchoty v Milovicích.

Tím jeho vojenské vzdělávání neskončilo, v říjnu roku 1919 byl spolu s 39 vybranými důstojníky vyslán do Francie, aby si doplnily vzdělání na francouzských odborných školách. Pro Heliadora to znamenalo upsat se definitivně službě v armádě, což také udělal. V listopadu už seděl v lavici proslulé École spéciale militaire v Saint-Cyr. Režim školy byl velice tvrdý, ale i tak se mu ve Francii líbilo, navíc učivo zvládal bez problémů a vylepšil si jazyk.

V létě roku 1920 se pak po úspěšném absolvování školy vrací ke svému francouzskému pluku, který sídlil v Čáslavi. V té době byl povýšen na nadporučíka a konečně měl zaslouženou dovolenou. Mohl být s maminkou a sourozenci. Po krátkém volna nastoupil v Kladně k 1. polní rotě 1. praporu, tam ho zastihl rozkaz hlásit se 1. října u československého generálního inspektora. Z jeho rozhodnutí byl přidělen k Vojenské akademii v Hranicích, která se právě zahajovala svoji činností. Píka se svými zkušenostmi z boje a jazykovými znalostmi byl pro akademii hotovým pokladem. Nejprve působil jako instruktor důstojnických čekatelů a po prodělaném kurzu u 1. československého pluku v Praze, začal vyučovat na akademii nauku o plynech. Pedagogická dráha se mu líbila, v akademii byl i se svými spolužáky, z francouzské školy.

Úspěch zažíval Píka nejen v profesním životě. V Hranicích poznal mladou dívku, jménem Marta Sehnalová, která se mu zalíbila. S Martou se koncem roku 1921 oženil. 22. července se mladému páru narodil syn Milan. Po pravdě řečeno, na rodinný život mu mnoho času, jak sám přiznal, nezbývalo.

Počátkem srpna 1923 působí Píka na Hlavním štábu československé branné moci¹⁴, kde, jak potvrzují úřední záznamy, pracoval pilně a zodpovědně. O tom svědčí i jeho povýšení. Během dvou let získal hodnost štábního kapitána. Jeho dalším cílem bylo, složit zkoušky na Vysokou válečnou školu v Paříži, které zvládl bez problémů a na školu byl přijat. Kromě přípravy na přijetí, stíhal mimo jiné vytvořit učební osnovy pro vojenskou kolej. Před odjezdem do Francie musel ještě splnit povinnou praxi u 42. pěšího pluku v Terezíně.

¹⁴ Vznikl 15. října 1919 jako centrum určené k vytvoření moderní Československé armády.

Dostat se na tak prestižní školu nebylo nic jednoduchého, ke studiu se hlásilo na 300 důstojníků. A byli vybráni jen 3 nejlepší: major Kratochvíl, kapitán Bulandr a štábní kapitán Píka. Do Francie odjeli společně 22. října 1926 a 1. listopadu vstupovali do budovy École supérieure de Guerre¹⁵.

K základním předmětům patřila všeobecná taktika, použití zbraní, otázky velení, praxe zpravodajské činnosti, ale i mezinárodní a politická situace ve světě, matematika nebo vojenský a politický zeměpis. Ale i mnoho dalších předmětů týkající se obrany státu a jejího vedení. Píka, jako ve všech ostatních vzdělávacích zařízeních, které měl možnost navštívit, zářil. Vedení školy mu 1. srpna 1928 udělilo diplom důstojníka generálního štábu.

Po návratu z Francie, získal místo na zemském vojenském velitelství v Praze, ale už 15. 9. 1929 byl převelen opět na hlavní štáb. K I. organizačnímu oddělení a to na pozici taktického pobočníka hlavního štábu. Pak zastával místo člena generálního sekretariátu Meziministerského sboru obrany státu. Píkovo postavení v tehdejší vojenské hierarchii nebylo ani v nejmenším bezvýznamné, o čemž svědčí i jedna ze služebních cest, kterou podnikl na rozkaz nejvyšších míst, spolu s plukovníkem Sergejem Ingrem.¹⁶ V roce 1930 odjeli do Jugoslávie. Úkol, kterým byli oba vyslanci pověřeni, byl samozřejmě tajný, ale jeho úspěšné splnění nezůstalo bez odměny. 5. září 1930 ministr vojska a námořnictví Království Jugoslávie vyznamenal plukovníka Ingra Řádem svaté Sávy II. stupně a v té době majora Píku Řádem Bílého Orla VI. stupně.

Na Hlavním štábu si udržoval znalosti z francouzštiny, němčiny a začal se učit anglicky. Bylo mu naznačeno, že by nebylo od věci proniknout i do rumunštiny. Nadřízení Píkovi nabídli zajímavou práci, měl vykonávat funkci vojenského ataše v Rumunsku. V zemi, kam je poslán, plní funkci diplomata i člena zpravodajské služby. Tedy obstarávat informace z oblasti politiky i vojenství. Navíc musí reprezentovat svoji zemi. Není proto divu, že výběr

¹⁵ Válečná škola.

¹⁶ Jan Sergej Ingr-za první světové války byl příslušníkem Československých legií v Rusku, Francii a Itálii, v letech 1921-1923 pobočník velitele Vysoké školy válečné v Praze, v letech 1923-1928 ve štábu ZVV Praha, 1929-1933 přednosta operačního oddělení hlavního štábu. Zakládající člen Obrany národa. V červnu 1939 odešel do Francie, kde v letech 1940-1944 působil jako ministr obrany Československé exilové vlády. 1944-1945 hlavní velitel Československé branné moci. Na nátlak SSSR penzionován. V letech 1947- 1948 velvyslancem v Nizozemí. Po únoru 1948 žil v exilu ve Velké Británii, později v USA.

takového reprezentanta podléhá přísnému výběru. Major Heliodor Píka náročným požadavkům vyhovoval.

1. září 1932 byl jmenován československým vojenským přidělcem v Rumunsku s působností i pro Turecko. S Rumunskem byla Československá republika ve velmi dobrých vztazích, proto se bylo důležité přizpůsobit i metody získávání informací. Hlavním cílem Píkova úkolu bylo, zlepšovat spojení s Rumunskem, ale i zaznamenávat skutečnosti, které by mohly rozvíjení a posilování vztahů ohrozit.

nejen hospodářství samému, ale odrazila se i v politických, společenských a zahraničně vojenských vztazích. Jednoduše řečeno, vyvolala destabilizaci platného systému.

Československo se v té době necítilo bezpečně, z jedné strany tu byla hrozba posilujícího Německa a Rakouska, na druhé straně bylo ohroženo Maďarskem. Bylo tedy nad míru důležité hlídat situaci v těchto zemích a zařídit včas potřebná bezpečnostní opatření.

Hlavní štáb Československa musel na nastalou situaci reagovat, bylo nutné brát v úvahu, že může dojít i válečnému konfliktu, ať s Německem ve spolupráci s Rakouskem nebo s Maďarskem a v nejhorším případě se všemi jmenovanými státy najednou.

Z charakteristiky mezinárodní situace v Evropě jasně vyplývá, jak složitý úkol přidělilo velitelství Píkovi v Rumunsku. On si toho byl také vědom. Odjel do Bukurešti. Nejprve sám bez rodiny. Manželka za ním jezdila na návštěvy a pak zůstala s manželem bez syna dva roky. Milan zatím zůstal u prarodičů v Hranicích, zejména proto, aby mohl chodit do české školy. V Čechách také dokončil pátou třídu a nastoupil do prvního ročníku víceletého gymnázia.

Píka dostal v Bukurešti byt a kanceláře na velvyslanectví. Měl k dispozici i personál. K jeho každodenním úkolům patřilo přečíst denní tisk, záznamy z vysílání rádia a poznatky zpravodajské a odposlechové služby. Bylo potřeba projít hlášení podřízených a v neposlední řadě z tohoto množství informací sestavit hlášení a shrnutí.

Tím ovšem výčet jeho činností nekončí, měl i aktivity ryze diplomatického charakteru. Seznamování se s významnými osobnostmi z oblasti politiky, kultury, průmyslu nebo obchodu. Musel se účastnit audiencí, slavností, recepcí nebo divadelních představení. Major Píka se úkolů zhostil, jako mnohokrát před tím, zodpovědně. A plnil je na sto procent. Jeho zprávy, zejména po uchopení moci fašisty v Německu, informovaly vládu o zvyšujícím se vlivu reakčních kruhů v Rumunsku.

Píka jako zástupce vlasti, zkoumal, jestli jsou Rumuni ochotni uvažovat o spolupráci s ruskou stranou. V rumunských politických kruzích však vládla výrazná protisovětská nálada.

Major Píka se ze své pozice snažil zjistit, jestli by spolupráce s Ruskem mohla republice přinést zejména vojenské výsledky. Rok 1936, kdy Československo podepsalo smlouvu se SSSR, znamenal pozvolný počátek vojenské spolupráce. Sovětští zástupci se dušovali, že SSSR je připraven, v případě napadení Československa, přispěchat na pomoc. Vojska by ovšem musela projít právě přes Rumunsko a Polsko. Proto Píka¹⁷ a jeho spolupracovníci měli za úkol udržovat s Rumunskem minimálně přátelské vztahy, aby pokud k napadení Československa dojde, nebyly alespoň ze strany Království Rumunského námitky. Jakousi pojistkou rumunsko-českého přátelství bylo hospodářství a finance-jednalo se o československých dodávkách zbraní do Rumunska.

Náčelník generálního štábu Ludvík Krejčí¹⁸ rozhodl, že Píku potřebuje jako odborníka na situaci nejen v Rumunsku, u sebe. Na Krejčího rozkaz dne 7. ledna 1937 uvolňuje svoje místo. Jako nástupce byl vybrán major Otakar Bouda. Nejprve musel svého následovníka seznámit s chodem kanceláří a s praxí. Pak se vrátil s manželkou i synem zpět do Prahy. Nastoupil v nové hodnosti plukovníka 31. prosince 1937 přednostou skupiny C oddělení Generálního sekretariátu, který měl za úkol zabývat se problémy válečného průmyslu, vzhledem k válečným potřebám. Řešila se organizace, výcvik branné moci, plány operací, výzbroj, stavba silniční sítě a stavbu opevnění. Podle vedení armády bude nejlepší vytvořit síť opevnění, s jejíž stavbou se začalo už v roce 1934, z čehož jasně vyplývá, že Československá vláda považovala za svého nejhlavnějšího nepřítele Německo.

Opevnění mělo chránit spoje a zaměstnat útočícího nepřítele do té doby, než se zmobilizuje armáda. Skupina, jejímž členem byl i Heliodor Píka, plánovala, jakým způsobem se bude

¹⁷ V té době už v hodnosti plukovníka.

¹⁸ Ludvík Krejčí za první světové války člen legií v Rusku, po válce studium ve Francii, od roku 1925 velitel 4. divize v Hradci Králové, v roce 1928 dosahuje hodnosti divizního generála, od ledna 1933 působí za Zemským velitelství v Košicích, od 31. prosince 1933 definitivním náčelníkem Hlavního štábu československé branné moci, v březnu 1934 se stává armádním generálem, po okupaci žil pod německou kontrolou a dvakrát se pokusil s rodinou o útěk, roku 1941 zatčen a internován do Terezína, odkud byl roku 1942 propuštěn. Po roce 1945 se chtěl vrátit do armády, ale byl přijat až roku 1947 a záhy převeden do výslužby. V roce 1950 mu byla z politických důvodů odebrána hodnost armádního generála. Zemřel v únoru 1972 v Ústí nad Orlicí.

In: <http://armada.vojenstvi.cz/predvalcna/osobnosti/1.htm>. Mgr. Pavel Šrámek. /cit 16:57 15. 3. 2008/.

v případě boje postupovat. Pevnosti měli nejen chránit, ale i vysílit nepřátele. Vojenští experti počítali i s pomocí spojeneckých vojsk. V plánech bylo uvedeno, že nejprve má armáda vyčkat pomocného zásahu českých spojenců a pak teprve společně zaútočit.

Problém bylo, že ne všechny druhy zbraní, protiletadlových děl a tanků, byl dostatek a navíc některé neodpovídaly moderním potřebám. Na takovou situaci musely zareagovat mimo jiné výrobci zbraní. Začaly se vyrábět nové typy.

Obsazení Rakouska dne 12. března 1938 znamenalo prodloužení hranic s Německem. Tedy další oblast, kterou bylo třeba bránit. Nebezpečí blížící se války nutilo Píku zamyslet se nad tím, jak silná a spolehlivá jsou ve skutečnosti spojení v rámci Malé dohody. Vypracoval plán, který měl Československu zajistit v Rumunsku přátele nebo minimálně osoby neutrální. Ve svém zdůvodnění uvádí, že Rumunsko je v nastalé politické situaci jedno z předních míst naší zahraniční politiky. A pokud by došlo k válce, je možné od nich očekávat materiální i personální pomoc. Jeho návrh byl přijat.

Atmosféra v zemi byla čím dál hustší. Sebevědomí Heinleinovci po Karlovarském sjezdu rozpoutali nepokoje, které byly uklidněny až květnovým vyhlášením částečné mobilizace. Češi ukázali, že jsou schopni republiku bránit. Pro Píku a mnohé další představitele státu bylo velkým zklamáním, to jak se zachovala Velká Británie s Francií. Píka jako milovník Francie, stále věřil a doufal.

Edvard Beneš ještě 22. září uspořádal schůzku vlády a čelních představitelů armády. Dohodli se jednohlasně na všeobecné mobilizaci. Byla okamžitě vyhlášena. Povoláno bylo 1 250 000 mužů. Po vyhlášení mobilizace byl plukovník Píka pozván do kanceláře náčelníka štábu generála Krejčího. Ten mu oznámil, že vysílá delegaci do Bukurešti a Bělehradu, kterou má Píka vést. Hlavním úkolem bylo, zajistit materiální a personální pomoc.

Delegace byla úspěšná. Nepochybně proto, že Píka byl schopen navázat na své předchozí kontakty. Po týdenním jednání s Jugoslávci a Rumuny, dosáhla česká mise pomoci. V obou zemích jim slíbili nábor dobrovolníků, Rumunsko dokonce i materiální pomoc a přislíbilo otevření hranic pro postup ruské armády. Vše bylo potvrzeno v dopise, který Píka dovezl Edvardu Benešovi od Rumunského krále.

Píkova mise se vrátila do Čech den po Mnichovské konferenci, všichni byli zvědaví, jak setkání čtyř velmocí dopadlo. Na hlavním štábu se dozvěděli o poradě prezidenta s předsedou

vlády Syrovým a ostatními ministry. Ve 22 hodin přišla depeše vyslance Fierlingera z Moskvy:

„...sovětská vláda váhala a váhá vstoupit do konfliktu bez západních mocností...¹⁹“

30. září dostal Ministr zahraničí Kamil Krofta Mnichovskou dohodu. Beneš stál před nezávidění hodnou situací. Rozhodl se podlehnout mnichovskému diktátu. Plukovník Píka i členové jeho delegace čekali, aby mu podali zprávu. Už věděli, že výsledky, které získali, jsou k ničemu. Pro Píku bylo prezidentovo rozhodnutí nepochopitelné. Společně s kolegy čekal na generálním štábu na Krejčího. Ten jakmile přijel, přál si, aby k němu Píka hned přišel. Vyslechl ho, ale v zápětí dodal, že je všechno k ničemu. Generál Krejčí mu popsal důvody, kterými i jeho prezident Beneš přesvědčil, že je nutné dát Německu, co chce.

Ve zprávách bylo oznámeno, že v Mnichově došlo k jednání o sudetoněmecké otázce a velmoci, které se jí účastnily, se dohodly. Teprve odpoledne v rozhlase promluvil generál Syrový jménem prezidenta republiky a vlády. Tím se potvrdily nejhorší obavy. Píka vyslechl Syrového projev doma.

Hlavní štáb začal podle plánu, který nařídila Mnichovská dohoda, vyklízet linie opevnění a ustupovat od hranic. Bylo potřeba zachránit, co se dá. Pracovníci hlavního štábu měli 24 hodinovou pracovní dobu. Když spali, tak v úřadě na lehátkách.

Druhá světová válka a činnost v zahraničním odboji

Beneš abdikoval. Před odchodem do exilu zdůraznil, že bude potřeba bojovat za republiku stejně jako za první světové války v domácím i zahraničním odboji. V tom s ním Píka souhlasil, ale stále ještě doufal v možnost boje. Podle svých vojenských zkušeností a znalostí, se domníval, že československá armáda je schopná německou armádu rozprášit. Patřil proto k tajné skupině, z řad představitelů armády, ti aniž by to vláda věděla, připravovali na možnost vojenského útoku.

Píka byl 1939 jmenován do funkce „*přednosta I. oddělení. Nejprve jsem provedl sumarizaci zbraní a válečného materiálu*“²⁰ a snažil se navázat spolupráci i obchodní partnerství

¹⁹ BENČÍK, Antonín - RICHTER, Karel. *Tragický osud generála Heliodora Píky: Vražda jménem republiky*. Praha, 2001, s. 97. ISBN 80-86289-47-8.

²⁰ Archiv Bezpečnostních složek Ministerstva vnitra. Signatura 302-97-2. Depeše exilové vládě do Londýna-pracovní název.

v zahraničí. Byl členem jednání s německou delegací, která měla za úkol smluvit odkoupení přebytečného válečného materiálu. Tedy podnikl všechno proto, aby se výzbroj naší armády nedostala do rukou Němců. Díky tomu byl jmenován vedoucím odboje v Bukurešti, s pravomocí pro celý Balkán.

Legální přechod přes hranice by Píkovi zřejmě Němci nepovolili, proto tam v 1939 utíká přes Polsko a Rumunsko. Nejprve sám, později za ním přijede i jeho rodina. Jeho hlavním úkolem bylo organizovat přechody a pomoc uprchlíkům. Zabýval se také zpravodajskou činností. Styky a činnost Píkovy mise začaly být podezřelé Železné gardě.²¹ Píka byl zatčen. Po dlouhých jednáních a po zásahu ze strany královské rodiny, byl propuštěn. Další jeho pobyt v Bukurešti by pro něj a jeho poslání nebyl bezpečný. Tajně na lodi doplul do Istanbulu. V této době navázal, na rozkaz londýnské vlády, kontakt s britskou tajnou službou. Jmenovitě se jednalo o majora Harolda Gibbsona²². Spjovaly je stejné zájmy, boj proti fašismu. Činnosti, kterými byl Píka svým vedením pověřen, nebyly v dané situaci lehké. V první řadě byl problém ve financích. Jednoduše řečeno, nebyly k dispozici žádné. *Píka si proto na žádost Londýna vypůjčil v listopadu roku 1940 od majora Gibbsona, aby mohl pokrýt nejdůležitější výdaje.*²³

Podle rozkazu ministra vnitra generála Ingra, informoval své nadřízené zejména v oblasti vojenských, hospodářských i politických zpráv na Balkáně. Píka pracoval jako vedoucí skupiny, jeho zástupcem byl plukovník Kumpošt²⁴, dalšími členy skupiny byli: major Kašpar-Pátý²⁵ a ing. Klučka²⁶ jako šifrant.

²¹ Železná garda, extrémě pravicová fašistická organizace v Rumunsku ve 30. letech.

²² Harold Gibbson, major, člen britské tajné služby, působil za druhé světové války v Kujbyševě jako přidělenec Britského konzulátu, obstarával víza osobám odjíždějícím z SSSR na Střední východ. In: Archiv Bezpečnostních složek Ministerstva vnitra. Signatura 302-36-4. Protokoly výsledků s divizním generálem Heliodorem Píkou-pracovní název. Protokol o počátcích vojenské mise v SSSR a Turecku z 5. května 1948.

²³ Svě vyúčtování o půjčce zaslal do Londýna před svým odjezdem do SSSR, měl by být uložen v archivu Ministerstva národní obrany.

²⁴ Major Kumpošt donášel radiodepeše na britský konzulát. In: Archiv Bezpečnostních složek Ministerstva vnitra. Signatura 302-36-4. Protokoly výsledků s divizním generálem Heliodorem Píkou-pracovní název

²⁵ Major Jaroslav Kašpar, přezdívaný Pátý, od roku 1940 pracoval v armádě, členem zpravodajské skupiny generála Píky. Roku 1944 vyhoštěn ze SSSR a poslán na střední východ. Později pracoval jako vojenský attache u holandské vlády. Po zatčení generála Píky 4. 6. 1948 utekl. In: Archiv Bezpečnostních složek Ministerstva

Zástupci sovětského svazu na Píku velice naléhali, aby s nimi spolupracoval. Už v prosinci roku 1940 byl Píka vybidnut generálem Fokinem ke spolupráci v Moskvě. On nabízenou spolupráci nejprve odmítl, nebyl ochoten odejít do Ruska, aniž by mu to povolil prezident Beneš nebo ministr národní obrany Ingr.²⁷

Moskva velice naléhala, aby byla spolupráce před Brity utajována. Ale nejen Píkovi je jasné, že něco takového není možné a vlastně ani účelné. Navíc skupina byla závislá na britských radiokomunikacích. „Zpravodajská služba, aby splnila svůj účel, musí být provázána.“²⁸ Prezident Beneš si, vzhledem k předchozím zkušenostem, nebyl zcela jistý, jestli dá ke spolupráci souhlas.

V březnu 1941 přišlo do Istanbulu telegrafické povolání z Londýna, aby odjel do Moskvy jako vojenský a politický představitel československé vlády pro SSSR a Turecko. Toto bylo tlumočeno do Moskvy. V polovině dubna odjela jedna část mise, tedy Píka a Ing. Klučka. Druhá část mise odjela až v květnu a v ní byl Kašpar- Pátý. Úkolem bylo, organizovat styk s odbojem, přijímat uprchlíky a dodávat informace z Londýna sovětské zpravodajské službě. „Dále evakuovat vojenskou skupinu, která se nacházela pod bývalým vedením pplk. Svobody v SSSR, nešlo ani o celou skupinu, protože v SSSR měla být ponechána záloha pro možné budování vojenské jednotky v SSSR.“²⁹

Pokyny z Londýna dostával směrnicemi od přednosta druhého oddělení MNO v Londýně, plukovníka generálního štábu Moravce nebo Ministra Národní obrany generála Ingra. Tyto instrukce byly Píkovi posílány radiotelegraficky nebo díky kurýrům.

vnitřní. Signatura 302-36-4. Protokoly s divizním generálem Heliodorem Píkou. Zpráva Ministerstva vnitra o sledování majora Kašpara-Pátého a jeho rodiny.

²⁶ Ing. Klučka, spolupracoval s Píkou už od 1939 v Bukurešti, pak i v Turecku a v Moskvě, pracoval jako zástupce šéfa protokolu, v roce 1942 byl tajemníkem vyslanectví, po roce 1945 pracoval na Ministerstvu zahraničí. In: Archiv bezpečnostních složek Ministerstva vnitra. Signatura 302-36-4. Protokoly výsledků s divizním generálem Heliodorem Píkou, protokol ze dne 6. května 1948 o cenzuře dopisů.

²⁷ Sám Píka doporučil v depeši londýnským nadřízeným, aby o vojenské misi rozhodli až po jednání diplomatického charakteru.

²⁸ ROEWER-SCHÄFER-UHL. Encyklopedie tajných služeb 20. století. s. 120. Praha, 2006. ISBN 80-242-167-8.

²⁹ Archiv Bezpečnostních složek Ministerstva vnitra. Signatura 302-36-4. Protokoly výsledků s divizním generálem Heliodorem Píkou-pracovní název, protokol o zřízení vojenské mise v SSSR.

Beneš si byl vědom Píkových kvalit a znalostí, jak dokazuje prezidentův dopis:

„ Hlavním naším přáním a základním politickým cílem Vašeho poslání v Moskvě je získat možnost osobního a přímého styku s ústředními sovětskými místy politickými a vojenskými.Pokládám proto, Váš odjezd za nutný a naléhavý.³⁰“

Píka se snažil docílit toho, aby sovětské úřady uznaly politické a vojenské zástupce československé vlády, kteří budou působit v Moskvě a povolí organizovat vojenské jednotky z československých příslušníků. Moskva nejprve nechtěla uznat zpravodajské skupině statut vojenské mise, což jim dost komplikovalo práci. Píka si ve své depeši z 10. srpna 1941 postěžoval prezidentovi:

„Činnost mise od oficiálního uznání je silně handicapována, neboť nemůžeme opodstatnit svou užitečnou činnost v SSSR. Byly momenty, kdy jsme se cítili internovanými a obávali jsme se, že nám zabaví písemnosti, když jsme odmítli vydat šifrovací klíč.....“³¹

Po napadení Sovětského svazu Německem se situace trochu zlepšila. Moskva uznala československou vojenskou misi a Píka byl jmenován jejím náčelníkem. Dalším úkolem bylo zformovat vojenskou jednotku. Píkovo postavení v Moskvě nebylo ani trochu jednoduché. Ze studia archivního materiálu jasně vyplývá, že Píka plněním rozkazů londýnského centra a se dostával do konfliktu s Rusy. Potýkal se také s představiteli KSČ v Moskvě, jmenovitě s Gottwaldem, Slánským a Kopeckým. Situaci mu neusnadnil ani československý velvyslanec Zdeňek Fierlinger. Jejich vzájemné neshody se promítly i do řešení úkolů. Zejména patrné byly v otázkách zřizování a personálního obsazování vojenské mise.³² Podle Píkova přesně vypracovaného plánu, se kterým souhlasila jak sovětská vláda,

³⁰ VÁHALA, Rastislav. Smrt generála. Praha, s. 22. ISBN 80-7023-124-6.

³¹ Archiv Bezpečnostních složek Ministerstva vnitra. Depеше exilové vládě do Londýna-pracovní název, Signatura 302-97-2, Dopis generála Heliadora Píky prezidentu Benešovi z 10. srpna 1941.

³² Je možné uvést několik příkladů: Ing. Vašek pracoval jako úředník vyslanectví v Moskvě, bylo o něm známé, že má s Heliodorem Píkou „dobré vztahy“. Ing. Vašek se dostal do slovní potyčky s řidičem vyslance Fierlingera (Ing. Vašek tvrdil, že ho řidič slovně napadl). Došlo mezi nimi k bitce. Fierlinger Vaška vyhodil, s tím že musí okamžitě opustit vyslanectví a pracovní byt. Vašek šel požádat Píku o přímluvu, aby nemusel opouštět byt hned. Fierlinger intervence nedbal a okamžitě ohlásil sovětským úřadům, že Ing. Vašek už tam nepracuje. Pikantní na této příhodě je, že Ing. Vašek půjčil v září 1941 vojenské i diplomatické-do které spadal i Fierlinger-25 000

tak vláda londýnská, bylo uznáno, že vojenské jednotky na území SSSR, utvořené z československých občanů, budou vedeny velením jmenovaným československou vládou. V otázce jejího použití bude rozhodovat vrchní velení SSSR. Pro naši vojenskou misi požadoval Píka československou vojenskou, správní a kázeňskou soustavu, ale i hodnostní odznaky. Velice pečlivě bylo Píkově plánu zmiňováno, že jediným nadřazeným vojenské mise je ministr národní obrany. Tedy generál Ingr.

Toto pojetí bylo zcela nové. Dále požadoval, aby jednotka byla organizována podle předválečného modelu československé armády, aby tedy na velitelská místa byly dosazovány osoby nestrannické. V neposlední řadě také zmínil, aby se jednotky nedostaly pod vliv komunistů. Zejména tento poslední bod mu způsobil velké nesnáze s československými komunisty v Moskvě. Hlavně Zdeněk Fierlinger se snažil prosadit vliv členů komunistické strany v misi, což bylo proti Píkově přesvědčení a v neposlední řadě i mimo vyslancovy povinnosti.

„Vyslanec Fierlinger, jak jsem zjistil,...pořádal politické schůzky s politiky, přebývajícími v SSSR a jednal s nimi o otázkách vojenské jednotky, aniž by mne k tomu zval.“³³

Z takto nastíněné situace jasně vyplývá, že vytvoření kvalitní československé jednotky a zajištění její materiální výbavy, bylo úkolem nesnadným. Těžší situace nastala po přemístění diplomatické mise do Kujbyševa po polovině října 1941. O podmínkách, ve kterých měli plnit svoji misi, vypovídá Píka takto:

„Není tady v domě mimo železných postelí a dvou stolů ničeho, nedá se téměř nic koupit, nemáme ani kopějky. Hlášené peníze nebyly dosud ani avizovány. Soukromě jsem si vypůjčil, prodal zimník a jiné věci, abychom měli co jíst.“³⁴

Píka si byl vědom, že v té době měli Rusové dost svých starostí a nebyly pro ně problémy československé mise stěžejní: „...prosili nás, abychom byli trpěliví, jelikož jsou zavaleni

rublů. Nepochybně i proto se Píka domníval, že vyslanec bude tolerantnější. In: Archiv Bezpečnostní složek Ministerstva vnitra. Signatura 302-36-2. Protokoly výsledků s divizním generálem Heliodorem Píkou, protokol o vztazích s vyslancem Fierlingerem z 31. ledna 1949.

³³ Archiv Bezpečnostních složek Ministerstva vnitra. Signatura 302-36-4, Protokoly výsledků s divizním generálem Heliodorem Píkou, protokol ze dne 6. května 1948 o vztazích s vyslancem Fierlingerem.

³⁴ Archiv Bezpečnostních složek Ministerstva vnitra. Signatura 302-97-2, Depeše exilové vládě do Londýna-pracovní název, hlášení o nově zřízené misi v Kujbyševě.

*naléhavými pracemi pro ulehčení těžké situaci na frontě....*³⁵ A sám Píka uznává: „*V dané situaci je naše jednotka podřadná, nemůžeme Rusům činit výčitky.*“³⁶ Naprosto jasně chápal situaci, ve které se ocitl a zachoval přesně opačně, než tvrdila obžaloba z roku 1948- že „škodil zájmům SSSR“. I přes tísnivé podmínky se snažil urychlit vybudování československé jednotky. 1. listopadu předal plukovníkovi Jestignějevovi za zahraničního oddělení požadavek na přidělení výcvikového střediska. Chtěl někam ubytovat nově se hlásící členy a začít s výcvikem. Jednalo se převážně o dobrovolníky, kteří utekli přes Zakarpatskou Ukrajinu do SSSR a většinou se dostali do táborů. Tam strádali, jak fyzicky, tak psychicky. V táborech nebyl dostatek jídla ani vody. Píka o podmínkách, ve kterých se ocitli, moc dobře věděl a snažil se své krajany z táborů dostat. 9. prosince 1941 přineslo Píkovo úsilí ovoce. Podplukovník Ludvík Svoboda byl pověřen zorganizovat 1. samostatný pěší prapor a posádku československého jednotky v SSSR. Československá jednotka se i přes potíže stávala mohutnější.

*„Do akce na bitevním poli byl poslán už 1943 u Sokolova. V roce 1944 dosáhl počet sboru 16700 osob.*³⁷

Další činností, kterou se Píka v Kujbyševě zabýval, bylo posílání informací do Londýna. Nejen že popisoval, jakým způsobem pokračují jednání o zřízení a činnosti vojenské mise, ale i podával zprávy o celkové situaci v Rusku, náladách v jednotce, osobních pohledech. Jak vyplývá z archivních pramenů, jeho zprávy byly Londýnem velice ceněny, což dokazují požadavky Moravce i Ingra, kteří žádali o větší počet zpráv. Chtěli znát skutečnosti o přísunu zajatců, přeběhlíků a propuštěných z tábora zajatců. Zvláštní důraz kladli na hodnocení výsledků z fronty.

Jeho zpravodajská skupina podávala zprávy nejen Londýnskému ústředí, ale i sovětským orgánům, a to zejména o situaci v Československu.

³⁵ Archiv Bezpečnostních složek Ministerstva vnitra. Signatura 302-97-2, Depeše exilové vládě do Londýna- pracovní název, hlášení o nově zřízené misi Kujbyševě.

³⁶ Archiv Bezpečnostních složek Ministerstva vnitra. Signatura 302-97-2, Depeše exilové vládě do Londýna- pracovní název, hlášení o nově zřízené misi v Kujbyševě.

³⁷ BENČÍK, Antonín - KURAL, Václav. *Zpravodajové generála Píky a ti druzí.* s. 40 Praha, 1991. ISBN 80-7032-481-3.

„Od 23. do 31. července projely protektorátem z Rakouska 1. přes Bohumín 338 transportů se všemi druhy zbraní a služeb, 2. přes Litoměřice 234 transportů s pěchotou a dělostřelectvem, jezdeckem, tanky, auty a parašutisty z Kréty.....“³⁸ Nicméně takové spojení „jen“ přes rádio vysílač bylo Sovětům málo. I Píka cítil, že je potřeba zařídit víc. Začal chystat, za podpory Rusů, výsadek na Moravu a na Slovensko.

Úkolem této skupiny mělo být nejen získání informací, ale i provádění sabotáží a záškodnických akcí. Když o tom zpravil londýnské nadřízené, setkal se s nevolí. Svůj nesouhlas vysvětlovali tím, že domácí český odboj, je velmi výkonný a schopný. Což ostatně už několikrát prokázal. Píka od svého plánu³⁹ neustoupil.

V poměrně krátké době si měli účastníci osvojit hlavní elementární znalosti. Ve skupinách byli čeští a slovenští dobrovolníci, kteří prošli výcvikem. Ten obsahoval nácvik sabotáží, zpravodajská cvičení, zhotovování map, orientace v terénu. Museli znát způsoby výroby, použití a manipulaci s trhavinami. Příslušníci kurzu se také seznámili s manipulací s padákem, jak ho skládat a samozřejmě, jak s ním skákat. Dobrovolníci dostali před desantem adresy slovenských a českých domácích odbojářů. Měli se s nimi podle předem smluvených hesel sejít.⁴⁰ Na Moravě pracovala odbojová skupina „Obrana národa“ a na Slovensku skupina „Demca“.

Píkův desant byl vysazen v noci z 30.-31. srpna 1941 v oblasti severozápadně od Sabinova a ve východním Slovensku. Odtud se měli jednotliví členové přemístit do svých působišť. Bohužel výsledkem jejich akce, byla tragédie. Prvnímu z parašutistů se neotevřel padák, druhý se zabil pádem na železniční budovu. A poslední dva padli do zajetí maďarské policii. Po sérii výslechů byli odesláni do koncentračního tábora Mauthausenu. Další Píkův výsadek směřoval na Moravu. Jejich akce začala 9. září 1941. Tato skupina byla úspěšnější, podařilo

³⁸ BENČÍK, Antonín - KURAL, Václav. Zpravodajové generála Píky a ti druzí. s. 42. Praha, 1991. ISBN 80-7032-481-3.

³⁹ Archiv Bezpečnostních složek Ministerstva vnitra. Signatura 302-37-4. Návrhy na výcvik zpravodajské vojenské a parašutistické skupiny. Obsahuje metodiku práce, seznam parašutistů, místo, datum a čas seskoku a seznamy padlých.

⁴⁰ Jednalo se o adresy členů zejména nekomunistických odbojových organizací. O těch měla vojenská mise zprávy už z Istanbulu. In: BENČÍK, Antonín-KURAL, Václav. Zpravodajové generála Píky a ti druzí. s. 47-48. Praha, 1991. ISBN 80-7032-481-3.

se jí navázat na domácí odboj, zejména na skupinu *Petiční výbor Věrní zůstaneme a Národní odboj*.⁴¹

Téměř všichni členové zpravodajsko-diverzních skupin, poslaní do akce v letech 1940-1941 pokud nezamřeli při pokusu o seskok, dostali v poměrně krátké době do rukou policie. Společně s nimi padli do zajetí i ti, co jim pomáhali. V neposlední řadě hráli velkou roli v neúspěchu skupin i členové výseku, kteří své kolegy zradili.

Alespoň stručné informace o akcích, úkolech parašutistů a jejich výsadku na Slovensko a na Moravu, uvádím proto, že jedním z článků obžaloby z roku 1948 bylo, že Píka sabotoval posílání parašutistů do vlasti. Toto tvrzení obžaloby je mírně řečeno holý nesmysl. Píka naopak nedbal nesouhlasu ze strany generála Ingra a desant pověřil úkolem a do akce je poslala.

*„Dostal jste na vědomí v plném rozsahu naší domácí organizace na vysílání parašutistů a na provádění sabotážních akcí...Smysl je ten, že naše domácí organizace z důvodů praktických i bezpečnostních si nepřeje a nedoporučuje vysílání příliš velkého počtu lidí“.*⁴²

Ingrův rozkaz znamenal konec vysazování Píkou připravených parašutistů. Pro Heliodora Píku, jako náčelníka vojenské mise, nebylo splnění ministrova rozkazu jednoduché, nejen že se dostával do střetu s představiteli ruské mise v Kujbyševě, ale pořádně mu to sečetli v roce 1948. *„Pokud se depeši používá „jelikož v tom nejde Rusům zabránit“ měl sem na mysli snahu londýnského MNO, resp. jeho 2. Oddělení, řídit všechny akce rázu konspirativního na území ČSR výhradně z rukou Londýna...Londýnské MNO bylo proti shazování parašutistů za Sovětského svazu na naše území.“*⁴³

V roce 1944 byla Píkova skupina v Moskvě a plánovala seskoky dalších parašutistů. Situace se totiž změnila a tato akce byla už plánována se Londýna. Diverzní skupina měla navázat

⁴¹ V roce 1941 vznikla na Moravě propojená síť domácího odboje. Byla propojena regionálně a podle oborů. In: BENČÍK, Antonín-KURAL, Václav. Zpravodajové generála Píky a ti druzí. s. 60-61. Praha, 1991. ISBN 80-7032-481-3.

⁴² Archiv bezpečnostních složek Ministerstva vnitra. Signatura 302-97-2. Přepis radiové zprávy ministra vnitra Ingra generálu Píkovi, po výsadku parašutistů u Dřínova.

⁴³ Archiv Bezpečnostních složek Ministerstva vnitra. Signatura 302-36-4. Protokoly výslechů s divizním generálem Heliodorem Píkou, protokol o depeši z 1. července 1941, o parašutistech a jejich výsadku, 4. květen 1948.

spojení s MNO v Londýně, hlavně proto, aby MNO mohlo jejich činnost koordinovat. Parašutisté byli vybraní z 1. Československé brigády v SSSR a byli cvičeni majorem Janem Pernikářem. Skupiny měly být vysazeny v oblasti Bratislavy, Opavy a Prahy. Zejména oblast Slovenska byla, díky Slovenskému národní povstání exponovaná. Není tedy ani v nejmenším pravda, že Píka nepřál pomoci Slovákům, jak ho obvinili v roce 1948.

Vrátím se o rok dříve, 1943 se přesunula vojenská mise generála Píky z Kujbyševa do Moskvy. Tam došlo k dalšímu střetu mezi Píkou a vyslancem Fierlingerem. Vojenská mise se měla nastěhovat do budovy vyslanectví a tam také nainstalovat radiostanici. Fierlinger jim ovšem přístup do budovy odepřel. Z toho důvodu musela být použita radiostanice britská. O tom vypovídá, bohužel až situace dovolila, šifrant vojenské mise podplukovník Macháček:

„Po návratu mise z Kujbyševa do Moskvy na krátký čas bylo použito v některých případech k odeslání zpráv anglické vyslanectví. Sám jsem tyto zprávy odnášel a přinášel. Byly zašifrované a pokud je mi známo, šifrovací klíč neznali Angličané ani Sověti.“⁴⁴

Podle archivních dokumentů i svědeckých výpovědí plnil generál svoji funkci velmi svědomitě a dobře.

Léta 1945-1948

Po válce se vrátil Píka jako hrdina. Přijel s československými, anglickými, francouzskými, americkými a čtyřmi vysokými sovětskými řády. I dál chtěl pracovat pro republiku. Zúčastnil se v rozmezí let 1945-1946 Pařížské mírové konference. Byl jmenován do funkce náměstka náčelníka generálního štábu generála Bočka. Píka působil v této funkci až do operace žlučníku v březnu roku 1948.

Podle svědectví Ludvíka Svobody Gottwald tehdy prohlásil: *„bude-li pracovat tak dobře jako v Moskvě, budeme spokojeni.“* Tato funkce byla, jak se později ukázalo, dost nebezpečná. Píka byl v kontaktu s diplomaty, vojenskými atašé a podle mého názoru, už tehdy to bylo záměrné. Jak vyplývá z dosud nezpracovaného archivního fondu, pozdější režim velice dobře věděl, s kým, kdy a kde se Píka setkal. Vyšetřovatelé tak měli v rukou „nezvratný důkaz o Píkově vině“.

⁴⁴ Výpověď bývalého šifranta vojenské mise v SSSR podplukovníka ve výslužbě Jindřicha Macháčka při hlavním líčení rehabilitačního procesu s generálem Píkou, 8.-10. října 1968 u Nejvyššího soudu v Příbrami.

Při studiu archivních materiálů, mě překvapilo, že Heliodor Píka, jako jeden z mála vojenských činitelů, kteří pracovali za války ve zpravodajské službě, dostal hned zaměstnání, které odpovídalo jeho schopnostem a zkušenostem. Jiní jako třeba generál Ingr⁴⁵ nebo plukovník Pátý⁴⁶. Tito nebyli se svou poválečnou kariérou spokojeni a navštívili Píku, aby v jejich prospěch intervenovali. Proto i tady se nabízí vysvětlení, že obsadit generála Píku do tak vysoké funkce, bylo předem promyšlené a mělo mu to podrazit nohy.

V roce 1946 odjel Píka na 14 denní cestu do Londýna na pozvání generála Kally, což byl tamější vojenský letecký atašé. Jeho společníky byli štábní kapitán Busch a štábní kapitán Pavlík. Cílem této návštěvy bylo *studovat otázky školské, materiální a zásobovací*⁴⁷. Píka přiletěl v době tzv. Victoria Day a jeho program začínal právě POVINNOU účastí na těchto oslavách. Cesta do hlavního města Velké Británie byla samozřejmě úkolem diplomatickým, což znamená účastnit se i společenských akcí. V Londýně se setkal díky Kallovy s Gibbsonem, se kterým pracoval za války v Istanbulu. Jakkoli byla jejich schůzka ze strany generála Píky neplánovaná, nebylo možné o tom při procesu obžaloby přesvědčit. Sám Píka o tom vypovídá: *„Na přítomnosti Gibbsona mě nic neudivovalo. Společně s ním a generálem Kallou sem odejel do Travellers Clubu*⁴⁸*...Vícekrát jsem se s Gibbsonem v Londýně nesešel.“*⁴⁹ Generál Kalla Píku přemluvil, aby se v Travellers klubu setkal s jistým britským generálem, který by ho chtěl poznat a zeptat se ho na válečná léta. Právě toto setkání se stalo hlavním bodem pozdější obžaloby. Píka se tehdy setkal s plukovníkem Davidsonem, ten pracoval jako přednosta zpravodajského oddělení hlavního štábu britského Ministerstva

⁴⁵ Stručný popis Ingrovi poválečné kariéry viz poznámka číslo 13.

⁴⁶ Plukovník Pátý navštívil Píku v jeho kanceláři hl. štábu. Pátý měl být přeložen z Prahy, aniž mu bylo sděleno proč. Požádal Píku o intervenci u náčelníka generálního štábu. In: Archiv Bezpečnostních složek Ministerstva vnitra. Signatura 302-36-4. Protokoly výsledků s divizním generálem Heliodorem Píkou-pracovní název, protokol o poválečných stycích z 25. května 1948.

⁴⁷ Archiv Bezpečnostních složek Ministerstva vnitra. Signatura 302-36-4. Protokoly výsledků s divizním generálem Heliodorem Píkou, protokol o poválečné činnosti z 25. května 1948.

⁴⁸ Klub v Londýně, kde se setkávali vojenští činitelé a diplomaté.

⁴⁹ Archiv Bezpečnostních složek Ministerstva vnitra. Signatura 302-36-4. Protokoly výsledků s divizním generálem Píkou, protokol o poválečné činnosti z 25. května 1948.

války. Davidson mu sdělil, že ho za jeho činnost během druhé světové války britská vláda udělila vyznamenání. Právě setkání s tímto mužem, utáhlo Píkovi smyčku kolem krku, tedy aspoň obžaloba ho považovala za stěžejní důkaz jeho zrady.

„Britský generál, jméno si už nepamatuji, se mě ptal, jak se i vedlo ve válce, vzpomenu na naše sabotážní akce na Dunaji, vyptával se mě na mé zatčení v Bukurešti. Dále se mne vyptával na můj názor na všeobecné poměry a perspektivy vývoje v ČSR, načež já jsem mu optimisticky odpověděl, že považuji poměry za spořádané a budoucí vývoj za normální a konsolidující.“⁵⁰

V roce 1946 a 1947 byl pozván k oslavám státního rumunského svátku 10. května do Rumunska.

„V roce 1946 mně doprovázelo asi 5 důstojníků československé armády, nepočítám-li posádku letadla, které nás do Bukurešti vezlo. V roce 1947 mě doprovázeli 4 důstojníci. Jejich jména jde zjistit u 2. oddělení hlavního štábu, které v obou případech cestu aranžovalo. V obou případech byl v mém doprovodu i můj syn, kpt. Píka. V obou případech trval pobyt asi 5-6 dní.“⁵¹

Při druhé návštěvě v Bukurešti, byl Píka pověřen předat československá vyznamenání rumunským vojákům. Během svých návštěv se, jak vypovídá archivní materiál, setkal se členy rumunské vlády, ale i s mnoha přáteli, které získal při své práci v době první republiky. S nimi zůstal Píka po mnoho let v písemném kontaktu, což mu po pravdě řečeno při procesu přitížilo. Při svých povinnostech doprovázel roku 1947 Rumunskou delegaci na Slovensko a v tomtéž roce se účastnil konference zástupců ministerstva zahraničí v Londýně. Zdánlivě bylo po návratu vše v pořádku. Skutečnost byla ale jiná.

Snad za tím stála snaha zničit silného protivníka, kterým Píka beze sporu byl. Roli hrály i osobní antipatie za strany Zdeňka Fierlingera, Klementa Gottwalda a dalších. Hlavním důvodem, podle mého názoru bylo, že Píka nesouhlasil s poválečným přístupem komunistů k vládě a ani s jejich přístupem k armádě.

⁵⁰ Archiv Bezpečnostních složek Ministerstva vnitra. Signatura 302-36-4. Protokoly výslechů s divizním generálem Heliodorem Píkou-pracovní název, protokol o poválečné činnosti z 25. května 1948.

⁵¹ Archiv Bezpečnostních složek Ministerstva vnitra. Signatura 302-36-4. Protokoly výslechů s divizním generálem Píkou, protokol o poválečných zahraničních stycích z 10. května 1948.

Jak se vůbec mohlo stát, že válečný hrdina mohl být jen tak „z vody“ odsouzen? Nastalá společenská a politická vládnoucí vrstva si vytvořila nová pravidla. Ta musela být občany bezvýtku přijata, pokud ne doplatili na to.

„Nový režim jako každá diktatura rychle zlikvidoval tradiční občanská a politická práva obyvatel a porušoval existující právní normy, dokonce i svoje vlastní. Komunistické vedení vědělo, že faktická likvidace občanských a politických práva (přestože v ústavě z roku 1948 zůstala formálně zachována) patří mezi základní podmínky existence režimu.“⁵²

Po roce 1948 platilo nejen v oblasti práva pravidlo, že politická rozhodnutí a stranická vůle, je právu nadřazena. Výjimkou nebylo ani to, že mnohé zákony odporovaly platné ústavě. Dalším důležitým aspektem bylo, že vykonavatelé často ani zákony neznali. Po únoru 1948 se dostalo do funkcí ve státní správě a hospodářství, včetně soudnictví a bezpečnosti kolem čtvrt milionu nových lidí-dělníků. Přišli většinou z továren a zákony pro byly španělská vesnice. Gottwald to vyjádřil trefně: *„Soudce musí soudit podle zákona s přihlédnutím k mínění lidu a stanovisku vlády.“⁵³*

Však to taky nebylo potřeba, měli se totiž řídit třídním instinktem a politickými směnicemi strany. Když se v roce 1955 vyšetřovatelé Státní bezpečnosti vyjadřovali k nezákonnostem, kterých se dopustili. Mluvili velmi otevřeně.

„Já skutečně neznal tehdejší zákony, o kterých se tehdy hovořilo, a konečně neznám je ani dnes...celý systém a metody práce jsem tehdy neposuzoval z hlediska, zdali je porušován zákon, ale já byl pevně přesvědčen, že je to správné a sloužím dobré věci.“⁵⁴

Takový vztah komunistů k právu měl za následek ničení právního řádu a k zmanipulování nezávislého soudnictví.

⁵² KAPLAN, Karel – PALEČEK, Pavel. Komunistický režim a politické procesy v Československu. s. 21. Brno, 2001. ISBN 80-85947-75-7.

⁵³ VAŠKO, Václav. *Církev v ČSR v letech 1948-1960. Perzekuce, odboj, kolaborace*. In: CUHRA, Jaroslav – VEBER, Václav. *Za svobodu a demokracii. Odpor proti komunistické moci*. s. 52. Praha, 1999. ISBN 80-7184-794-1.

⁵⁴ Svědectví B. Brůny, který byl vyšetřovatelem Státní bezpečnosti. In: KAPLAN, Karel – PALEČEK, Pavel. Komunistický režim a politické procesy v Československu. s. 22-23. Brno, 2001. ISBN 80-85947-75-7.

Komunistický režim jako totalitní režim měl, jak píše Václav Veber⁵⁵, čtyři nepominutelné a nedotknutelné aspekty:

- 1, vedoucí úloha strany
- 2, autoritativní plánované hospodářství
- 3, politická policie
- 4, povinná ideologie

S touto skutečností se ovšem po „lidovém převzetí moci“ nechtěli a nesmířili všichni. Můžeme proto mluvit o tak zvaném Třetím neboli protikomunistickém odboji, který se rozběhl téměř hned po únoru 1948. Ten je možné definovat jako boj o obnovení stejných principů, které byly základem Československé republiky vzniklé po první světové válce. Lišil se od prvního a druhého odboje v mnoha směrech. Pracoval v období míru a nepředcházal mu žádný válečný konflikt, zprvu⁵⁶ neměl hlavní centrum v zahraničí ani doma. Přesto byl značný, proto se mu vládnoucí moc věnovala značnou pozornost. Organizací, která zabývala vyhledáváním a potlačováním odboje, byla Státní Bezpečnost. Ta byla složkou Sboru národní bezpečnosti.

⁵⁵ VEBER, Václav. *Komunismus – totalitní režim 20. století*. s 20. IN.:CUHRA, Jaroslav VEBER - Václav. *Za svobodu a demokracii*. I díl. *Odpor proti komunistické moci*. s.12. Praha, 1999. ISBN 80-7184-794-1.

⁵⁶ Značnou posilou pro odbojové skupiny a nekomunistickou část populace bylo od roku 1951 vysílání exilového BBC, Hlasu Ameriky a Svobodné Evropy. In: DVOŘÁKOVÁ, Zora. *Třetí odboj protikomunistický*. s.27-31. In: CUHRA, Jaroslav - VEBER, Václav. *Za svobodu a demokracii I. díl Odpor proti komunistické moci*. Praha, 1999. ISBN 80-7184-794-1.

„Trestní oznámení z 12. května 1948... když jsem je četl poprvé, ohromilo mne. Hrůzu dalších procesů jsem neočekával, předčily všechny moje představy.“⁵⁷

Trestní oznámení

Divizní generál Heliodor Píka, narozený 3. 7. 1897 v Štítině, okres Opava, tamtéž příslušný, národnosti české, ženatý, 1 dítě, zástupce náčelníka hlavního štábu, bytem Praha XIX, Bubeneč, Kahlerova 10

Jest podezřelý, že:

1, V roce 1940 v době svého přidělení v Istanbulu vešel ve styk s orgánem britské zpravodajské služby IS (Intelligence Servis) v Istanbulu mjr. Haroldem Gibbsonem a vyzradil mu vojenské složení a úkol Československé vojenské mise, která po dohodě ČSR a SSSR měla být vyslána do SSSR, ač to odporovalo směrnicím vydaným ministerstvem národní obrany v Londýně a ač věděl, že zřízení a povaha této mise jest tajná a nesmí býti z vážných důvodů státních nikomu vyzrazena.

2, Tamtéž, když byl ustanoven náčelníkem této mise, dohodl se proti daným instrukcím s majorem Gibbsonem, že s ním bude zpravodajsky spolupracovati ve prospěch britské zpravodajské služby a že k usnadnění této spolupráce, jež měla zůstat skryta před sovětskými orgány, mjr. Gibbson buď odejede s ním do SSSR anebo že v Moskvě na britském velvyslanectví bude usazen stálý orgán britské zpravodajské služby Berry, který bude zprostředkovati styky mezi ním a Gibbsonem.

3, Později podal prostřednictvím Berryho Gibbsonovi do Istanbulu zprávy o průběhu ústředních jednání se sovětskými zpravodajskými orgány, kterážto okolnost podle daných mu instrukcí měla zůstat utajena v důležitém státním zájmu.

4, Po celou dobu svého služebního přidělení, jako náčelník Československé vojenské mise v SSSR udržoval jednak osobně, jednak prostřednictvím podřízených zpravodajských důstojníků zpravodajské styky s orgány britské zpravodajské služby v Moskvě s Berryem a plukovníkem Hillem, předával jim tajné a důvěrné zprávy, jež jako náčelník mise obdržel od

⁵⁷ VÁHALA, Rastislav. *Smrt generála*. Praha, s.15. 1992. ISBN 80-7023-124-6.

sovětských orgánů jen pro potřeby československé vlády, a tím získal pro britskou službu od sovětských úřadů zprávy, které by sovětské úřady britským úřadům nedávaly.

5, Vzhledem k této spolupráci přijal od majora Gibbsona nejdříve 3200 anglických liber a později před odjezdem do SSSR 200 amerických dolarů, údajně na cestu do SSSR, o níž je informoval přesto, že měla být utajená.

6, Jako náčelník Československé vojenské mise v SSSR smluvil se s náčelníkem britské vojenské mise, generálem Mac Farlanem na jednání, jež odporovalo daným instrukcím o loajálním postupu a přátelské spolupráci se sovětským hlavním štábem a jinými sovětskými úřady a jehož účelem bylo podvodné vylákání zpráv od sovětských orgánů pro britskou IS, ač takovéto jednání bylo proti zájmům ČSR a tímto jednáním mohly býti způsobena škoda tím, že byly ohroženy přátelské a spojenecké styky se SSSR.

7, V téže funkci informoval ke škodě ČSR tendenčně britské zpravodajské orgány o činnosti vyslance ČSR v Moskvě Zdeňka Fierlingera, o němž jim tvrdil, že je ve službách „Kominterny“, že slouží zájmům komunistů apod.

8, Po návratu do osvobozené ČSR pokračoval ve své spolupráci s orgány britské zpravodajské služby, stýkal se se jmenovaným Haroldem Gibbsonem, který jako plukovník byl šéfem britské zpravodajské služby v ČSR a při různých návštěvách mu podával vojenské a politické zprávy, jež v zájmu státu měly zůstat utajeny a o nichž jako zástupce náčelníka hlavního štábu byl informován. V tomtéž úmyslu se stýkal s generálem Hillem, který v Praze působil pod maskou reprezentanta britské společnosti BEA.

9, V květnu 1946 jako vedoucí vojenské delegace v Londýně smluvil si prostřednictvím plukovníka Gibbsona tajnou schůzku se šéfem britské zpravodajské služby (IS) v hodnosti generála, jehož pak informoval o důležitých politických a vojenských otázkách v ČSR a o vojenské síle, zdatnosti a možnostech našeho spojence SSSR, tedy o skutečnostech a opatřeních, jež v zájmu státu mají zůstat utajeny.

10, V roce 1947 jako zástupce náčelníka hlavního štábu přijímal v budově hlavního štábu dr. Wolfganga Bretholze, agenta a spojku plukovníka Gibbsona, a informoval jej o důležitých politických a vojenských otázkách v ČSR, jež v zájmu obrany státu mají zůstat utajeny.

11, Jako náčelník Československé vojenské mise v SSSR zneužil svého služebního postavení tím, že:

a, Dal osobami zvláště k tomu navedenými špehovat československého vyslance v SSSR Zdeňka Fierlingera, jemuž jako reprezentantu ČSR byl podřízen, dal zjišťovati a prohlížeti jeho služební dopisy, zasílané předsedovi Státní rady v Londýně, vyslanci Prokopu Maxovi, docela i dopisy odesílané prezidentu republiky dr. Edvardu Benešovi, a takto sledoval i soukromé dopisy vyslance Fierlingera různým osobám.

b, Upozorňoval telegraficky přednostu druhého oddělení ministerstva národní obrany v Londýně plukovníka Moravce na kurýry a zásilky, jimiž pošta vyslance Fierlingera byla odesílána do Londýna a naváděl jej k otevírání této pošty, ač, jak sám doznává ani nepodezíral vyslance Fierlingera z nějaké protistátní činnosti, ani mu tato „opatření“ nebyla služebně nařízena.

c, Dal osobami zvláště k tomu navedenými odciziti z československého vyslanectví v SSS opis hlášení, které vyslanec Fierlinger odeslal prezidentu republiky a prostřednictvím orgánu britské zpravodajské služby Berryho a ústředí IS v Londýně ho dal dopřít přednostovi druhého oddělení ministerstva národní obrany v Londýně plukovníku Moravcovi.

d, Záměrně a systematicky a ke škodě ČSR hlásil v různých zprávách ministerstvu národní obrany v Londýně nepravdivé, vymyšlené a neproověřené zprávy o tom, že československá vojenská jednotka v SSSR je v rozkladu a je násilně „bolševizována“, že na velitelské funkce jsou do ní vyslancem Fierlingerem násilně dosazováni komunisté a agenti „Kominterny“, že SSSR vede dobyvačnou válku a chce po vítězství nad Německem obsadit střeoevropské a západoevropské státy, že je mu znám plán „Kominterny“ o „bolševizaci“ ČSR a podobné výmysly, ač z řady osobních jednání a úředních dokumentů sovětských orgánů se osobně přesvědčil o nezištnosti úmyslu sovětské vlády osvobodit ČSR a nevměšovati se do jejích vnitřních záležitostí. Takováto činnost mohla způsobiti nedozírné škody, neboť jednak takovéto takovéto zprávy mohly vzbuditi nedůvěru československé vlády k úmyslům SSSR a ohroziti tak naše spojenectví, jednak v případě, že by se o ní dozvěděla vláda SSSR, mohly ohroziti vývoj dobrých společenských styků s její strany, jakož i postavení československé vojenské jednotky v SSSR a jejího úsilí o osvobození ČSR. Boje za osvobození

12, Ve funkci náčelníka Československé vojenské mise v SSSR opětovně kladl překážky organizaci ČSR tím, že odkládal a mařil pod různými záminkami odeslání parašutistů sovětskými orgány na území ČSR.

13, V téže funkci přemlouval parašutisty, odesílané na území ČSR, aby mu prozradili vojenské tajemství svého poslání a ukládal jim vedlejší úkoly, které byly v rozporu s jejich služebním posláním, porušovaly zásady nutného utajení, což v některých případech zavinilo smrt.

14, Jako zástupce náčelníka hlavního štábu využíval ke škodě ČSR svých rozsáhlých osobních a úředních známostí v Rumunsku, jež navázal v době, kdy tam byl jako vojenský atašé a jež udržoval i po válce jednak oficiálními návštěvami, jednak soukromě osobním a písemným stykem, za tím účelem, aby informoval britskou zpravodajskou službu o politických a vojenských otázkách spojeneckého Rumunska, jednak aby udržoval styky s osobami nepřátelsky zaujatými proti lidově demokratickému zřízení v Rumunsku.⁵⁸

Proces

Tak znělo obvinění proti generálu Heliodoru Píkovi. Celá jeho činnost pro republiku byla označena za vojenskou velezradu. Režimem byl sice Píka už odsouzen jako politický nepřítel. Právní podklad pro zatčení a vazbu neexistoval. Bylo třeba ho vytvořit. O tom, že Píkovo zatčení a stejně tak i proces byl předem připraven svědčí i výpověď podplukovníka Nyče, přímého podřízeného Bedřicha Reicina:

*Tehdy na jaře 1948 sem nedělal nic jiného, než sledoval generála Píku. Rekonstruoval jsem si jeho síť u všech zastupitelských úřadů v zahraničí, vyslídil jsem všechny jeho styky, které byly vesměs zpravodajsky nezávadné, ale nějaký doklad-dokument se mi sehnat nepodařilo.*⁵⁹

Navíc Reicin měl v rukou Píkovy depeše a celý londýnský archiv už na přelomu roku 1945-1946.

Generál Píka byl zatčen 5. května roku 1948. Byl po operaci žlučníku a ležel v nemocnici. Nicméně ani to ho nechránilo. Podle mého názoru, i jeho zatčení v tuto dobu, bylo jasným pokusem o oslabení generálovy osobnosti. Byl odvezen do Dělostřelecké ulice ve Střešovicích a tam internován. Už tady byl generál vyslýchán.

Píkův právník podal žádost o propuštění na základě špatného zdravotního stavu. Ta 8. června byla zamítnuta. Ani druhá žádost o propuštění, podaná právním zástupcem Dr. Kaizrem,

⁵⁸ Archiv Bezpečnostních složek Ministrestva vnitra, Signatura 302-36-4, Protokoly výslechů s divizním generálem Heliodorem Píkou, obvinění.

⁵⁹ UTITZ, Bedřich. Neuzavřená kapitola. Politické procesy padesátých let. Výslech podplukovníka Nyče z roku 1951 při procesu se Slánským a jeho skupinou, výpověď o B. Reicinovi. Praha, 1990. ISBN 80-7022-091-0.

nebyla povolena, ačkoliv ji Píka doplnil o materiál popisující jeho život a práci. Píkovým obhájcem se stal Dr. Rastislav Váhala. Materiál týkající se procesu s generálem byl ale velice obsáhlý, proto přibral Váhala k sobě Dr. Čeřovského.

Píka byl nejprve umístěn do Pankrácké věznice, pak ho přesunuli do plzeňské věznice Bory. V archivu se mi podařilo najít materiál, ve kterém je popsáno, jaký režim v plzeňské věznici panoval.

Podle záznamů byl Píka umístěn v cele číslo 60, v přízemí bloku D1, což bylo zvláštní oddělení, zabezpečené dvojitou mříží v oknech a v chodbě a na dveřích byly umístěny speciální zámky. Do těchto cel byli umisťováni prominentní političtí odpůrci, kteří byli odsouzeni státním soudem za zločiny velezrady. Vězni byli celý den v cele, s výjimkou jedné hodiny, která byla vyhrazena procházce po dvoře věznice. V celách pracovali, navlékali spínací knoflíky. Jako strážci byli těmto vězňům přiděleni, což je v dokumentu zvláště zřejmé, 2 příslušníci veřejné bezpečnosti, kteří byli členové strany už před únorovým převratem. Kontrolování⁶⁰ jsou během noci, třeba i šestkrát. Píka, který byl z velké části své vazby na samotce, se stýkal s minimem lidí. Jen během jednogodinové procházky, kde spolu ale vězni nesměli mluvit. Nebo s lékaři na ošetřovně⁶¹.

Co se uče styku zvenčí, Píka měl povoleny návštěvy jednou za 14. dní.⁶² Setkání s rodinou se konala v hovorně za přítomnosti 2 dozorců a mohla trvat nejvýše 15 minut. I počet osob byl omezen. Při jedné návštěvě mohl být maximálně 2 osoby a navíc to museli být blízcí rodinní příslušníci. Dotyky mezi vězňem a návštěvníkem povoleny nebyly, pro jistotu byli od sebe odděleni dvojitou přepážkou. Rozvory s návštěvami byly kontrolovány jedním z dozorců, který měl právo, je kdykoli přesušit. Pokud by se týkaly zakázaných témat jako politická situace nebo poměry v káznici. Vězněným mohly být jen za 14 dní posílána pošta nebo balíčky s jídlem. Obsah balíčku nesměl být těžší než dvě kila. Pokud byl vězeň nemocný,

⁶⁰ Při kontrole musel vězeň vsát z postele a postavit se do pozoru. In: Archiv Bezpečnostních složek Ministerstva vnitra. Signatura 302-36-4. Úřední záznam o provedené kontrole v trestnici pro muže v Plzni z 2. května 1949.

⁶¹ Veškerý personál ošetřovny tvořili trestanci. In: Archiv Bezpečnostních složek Ministerstva vnitra. Signatura 302-36-4. Úřední záznam o provedené kontrole v trestnici pro muže v Plzni z 2. května 1949.

⁶² Navštěvovala ho manželka, syn a snacha. In: Archiv Bezpečnostních složek Ministerstva vnitra. Signatura 302-36-4. Úřední záznam o provedené kontrole v trestnici pro muže v Plzni z 2. května 1949.

mohla mu rodina poslat léky, které musely projít kontrolou. Píka mohl jen za 14 dní poslat dopis, jehož obsah byl kontrolován.⁶³

O nějaké zábavě ve vězení nemohla být ani řeč, fungovala sice knihovna, ve které si mohli půjčit knihu. Ovšem nemohli si sami vybrat. Kniha jim byla přidělena a měla většinou „výchovný“ charakter. Jedlo se třikrát denně. Vězeň se mohl jednou za měsíc vykoupat za dozoru strážce. Vězni ve svých celách uklízeli, každý den po snídani.

Hned po Píkově zatčení nechal Bedřich Reicin⁶⁴ doposlouchávat telefony a sbíral depeše posílané Píkou z Moskvy do Londýna. Ovšem depeše z Londýna do Moskvy, ve kterých dostával Píka rozkazy od generála Ingra nebo prezidenta Beneše a které tak vysvětlovaly Píkovi kroky ve vojenské misi, nebral vůbec v potaz. Jednoduše proto, že se mu do jeho „obvinění“ nehodily.

První výslechy se konaly v polovině května. Vyslýchal ho generál Reicin a generálové Drgač a Drnec. Reicin měl zvláštní metodu vyslýchání. Nosil Píkovy depeše a tvrdil, že už díky informacím z nich se dopustil velezrady. Snažil se ho o tom přesvědčit. Jenže Píka, ačkoliv nebyl zdravotně fit, moc dobře věděl, že taková obvinění jsou planá. Plnil totiž příkazy londýnské vlády. Takže první fáze výslechů nepřinesla Reicinovi ovoce. Trestní oznámení bylo podáno až půl roku po generálově uvěznění. Do té doby za ním přicházel Reicin a neustále mu nosil „důkazy o jeho velezradě“, které ovšem Píka snadno vyvracel.

Reicin tedy potřeboval někoho, kdo mu důkazy obstará. Takovou osobu našel v postavě nadporučíka Judr. Karla Vaše⁶⁵. Člověka, o kterém existují důkazy, že používal fyzické a psychické mučení. Ovšem je třeba podotknout, že v případě Píky fyzické násilí nepoužíval. Vaš musel být nejprve uveden do takových funkcí, aby mohl beze zbytku splnit

⁶³ Ke 2. Květnu napsal Píka, dle vězeňské služby, dva dopisy. Manželce a synovi. Podle záznamů, byly oba odeslány. In: Archiv Bezpečnostních složek Ministerstva vnitra. Signatura 302-36-4. Úřední záznam o provedené kontrole v trestnici pro muže v Plzni z 2. května 1949.

⁶⁴ Reicin jako náměstek ministra obrany roztočil kolo procesů, při kterých se psychické a fyzické týrání používalo jako regulární výslechová metoda. Sám do toho kola spadl, byl odsouzen v procesu se Slánským a jeho skupinou v roce 1952 k trestu smrti. In: UTITZ, Bedřich. *Neuzavřená kapitola. Politické procesy padesátých let*. Praha, 1990. ISBN 80-7022-091-0.

⁶⁵ Karel Vaš pracoval po 1945 u ministra Národní obrany generála Svobody v obranné zpravodajské službě. V roce 1953 byl souzen za vraždu holandského důstojníka.

Reicinovo přání. Nejprve byl vyšetřujícím soudcem u Vrchního vojenského soudu v Praze, pak byl ustanoven státní soud a Vaš byl jeho vyšetřujícím soudcem. A nakonec byl jmenován prokurátorem pro vojenské záležitosti u státního soudu, kde vypracoval žalobu proti Píkovi. Dalším nezvratným důkazem o nezákonnosti procesu je i to, že Vaš byl už vyšetřujícím soudcem a navíc, že se účastnil hlavního líčení jako prokurátor vedle hlavního prokurátora generála Vaňka a zasahoval do jednání. Spolupracoval i nadále s Reicinem, podával mu zprávy o tom, jakým způsobem proces pokračuje. Podle svědectví Ludmily Uhlířové⁶⁶ z 1952 a 1953 se s její přítomnosti chlubil, že Píku „udělá“ třeba na „špagát“.

Dr. Vaš byl nejprve dost zklamaný, první výsledky Píky mu nebyly k ničemu. To Vaše rozčílilo. A přitvrdil. Nechal generála zavřít na tři měsíce do samoty. Přístup k němu neměli ani jeho advokáti. Mimo to byla řada svědků poslána do vězení, někteří dostali nepodmíněné tresty. Na příklad Píkův spolupracovník Heike-Stoj byl za pravdivou výpověď internován do tábora nucených prací. Píka byl dál ve vazební věznici. Byl zatčen i generálův syn major Milan Píka.

Obvinění Píky se ještě rozšířilo-vedle nařčení, že pracoval za války jako zpravodaj pro zahraničí - přibylo nové. Pokračoval prý v činnosti i po válce a dopustil se tak velezrady a špionážní činnosti. Vykonstruované trestní podepsal generál Hlavního štábu Boček, který byl sám odsouzen na doživotí a při výslechu ubit k smrti.

My obhájci jsme měli těžkou práci-bránit se proti něčemu, co jsme vlastně neznali a navíc jsme neměli přístup k materiálům. Moskevský archív se dostal Reicinovi do rukou až po uvěznění Píky. Bednu s materiály si prostě odnesl a u soudu předkládal jen určité vybrané depeše, které potvrzovaly nebo působily ve prospěch jeho obvinění. Já ani Dr. Čerovský jsme neměli možnost studovat celý archív a naše návrhy, abychom do něj směli nahlédnout, byly zamítnuty.⁶⁷

⁶⁶ Ludmila Uhlířová pracovala jako sekretářka Bedřicha Reicina, protože fungovala jako zapisovatelka při tvorbě důkazů proti Píkovy, byla 1. května 1949 zatčena, o průběhu tvorby důkazů vypovídala už v roce 1951 při procesu se Slánským, respektive s Reicinem. Tehdy byla ještě ve výkonu trestu. Společně s ní šel do vězení i její bratr. Uhlířová byla jedním z hlavních svědků při rehabilitačním procesu. In: VÁHALA, Rastislav: Smrt generála. s. 150. Praha, 1992. ISBN 80-7023-124-6.

⁶⁷ VÁHALA, Rastislav. Smrt generála. s. 41. Praha, 1992. ISBN 80-7023-124-6.

Důkazy na usvědčení ovšem stále chyběly. S tím si Reicin nedělal těžkou hlavu. Jednoduše dokumenty zfalšoval. Nechal udělat podvrženou zprávu, jejímž pisatelem měl být generál Kalla, o Píkově návštěvě v Londýně. Ta měla ve skutečnosti ryze společenský charakter, jak už sem zmiňovala dříve. V Reicinově režii byla Píkova návštěva a setkání s Gibbsonem vojenskou zradou. Tento dokument posunul jednání dopředu⁶⁸. Další výslechy se odehrály až 14. října 1948, po několika měsíčním pobytu na samotce a po zatčení syna, byl psychicky na dně. Ačkoli byl i nadále přesvědčen o svojí nevinně- vždyť přece jednal podle rozkazu nadřízených- toto uvedl do protokolu týkajícího se jeho pobytu v Londýně roku 1946.

*Dlouhotrvající vazba mně dala možnost přemýšlet o mých jednáních jednak do roku 1945, jednak po roce 1945 a na základě tohoto přemýšlení jsem dospěl k názoru, že jsem skutečně chybil. Ve svých dalších výpovědích sem ochoten tyto chyby plně doznat, ale zároveň vysvětlit důvody a okolnosti, které mne nutily dopustit se těchto chyb.*⁶⁹

Píka neměl rozhodně v úmyslu přiznat se k velezradě a vyzrazování vojenského tajemství. Byl ovšem tím, co prožil vyčerpan a to se na něm podepsalo. Jako běžnou praxí, týrání a vydírání obětí, jako byl Píka, používal komunistický režim⁷⁰, perzekuci celých rodin. Zavírali a děti, rodiče, příbuzné nebo přátele obětí. Nezapomněli je o tom informovat a pak doufali, že jim každý přizná, co budou chtít.

Vaš tuto Píkovu výpověď bral jako přiznání toho, že se předával důležité vojenské informace. Judr. Váhala k tomu dodává: „Nevěřili jsme tehdy s Dr. Čerovským, že vyřčené obecné konstatování bude usvědčující. Předpokládali jsem nanejvýš, že proti Píkovy bude zavedeno kárné řízení. Zmýlili jsme se, s nejvyšším trestem nikdo nepočítal.“⁷¹

⁶⁸ Že se jednalo o podvrh, potvrdila ve své výpovědi bývalá sekretářka Reicina Ludmila Uhlířová při procesu s Reicinem v červenci 1953.

⁶⁹ Archiv Bezpečnostních složek Ministerstva vnitra. Signatura 302-36-4. Protokoly výpovědí s divizním generálem Heliodorem Píkou, protokol z 14. října 1948.

⁷⁰ Zejména ve svém zakladatelském období. In: KAPLAN, Karel – PALEČEK, Pavel. Komunistický režim a politické procesy v Československu. Brno, 2001. ISBN 80-85947-75-7.

⁷¹ VÁHALA, Rastislav. Smrt generála. s. 51. Praha, 1992. ISBN 80-7023-124-6.

Vypovídala řada svědků. Jako třeba Rudolf Luskač.⁷² Ten vypovídal i při rehabilitačním procesu. Avšak úplně jinak. Ve své první výpovědi z roku 1948 prohlašoval, že se Píka o jednotku nestaral, nebyl mu při shánění materiálu nápomocen osobně a ani svými kontakty u sovětských orgánů. Dále vypověděl, že generál Píka udržoval čilé vztahy s plukovníkem Berryem⁷³, které docházel do mise stále častěji a odnášel si od něj plno materiálů. V několika stránkové výpovědi se vyjadřoval i k pádu Varšavy a k povstání na Slovensku a vždy v Píkův neprospěch. Zcela jiná byla Luskačova výpověď při rehabilitačním procesu z roku 1968⁷⁴, při kterém také vysvětlil, proč v roce 1948 svědčil, tak jak svědčil. Mnohé to vysvětluje, nicméně pro Píku bylo už dávno pozdě. Pro doložení situace, jakým způsobem byli svědci v Píkově případu zastrašováni, dokládám citací Luskačovy výpovědi z roku 1968.

„Já sem byl v roce 1948 ještě v armádě....v červnu nebo v červenci sem na základě známosti s Helenou Žampachovou zatčen. Byl jsem dopraven do vězení v Kapucínské ulici. Tam jsem byl vsazen do samovazby....Bylo mně vyhrožováno úplně fantastickým obviněním, že jsem se prohřešil vojenskou zradou a velezradou a nápomocí ke špionáži. Bylo to fantasticky vymyšlené obvinění. Kromě toho jsem byl požádán, abych napsal sám, co vím o svém působení, když jsem byl v Moskvě a co je mi známo o vojenské misi. Napal jsem asi tři nebo čtyři stran a když vyšetřovatel pro to přišel a přečetl to, tak to roztrhal a velmi hrubě řekl, že se to dá použít jako toaletní papír. Vyhrožoval mi dále a v tu chvíli se otevřeli dveře a já jsem viděl, že vytahovali z jedné ze samotek člověka úplně zakrváceného, podle blůzy

⁷² Rudolf Luskač. Roku 1942 se přihlásil do vojenské jednotky v Buzuluku, ačkoliv neměl doklady. Od generála Svobody získal hodnost podporučíka. Působil v roce 1943 jako vedoucí autoparku u 1 v Novochoopersku, staral se přidělení vojenského materiálu jednotce. Podával Píkovy informace o situaci a náladách v jednotce, ty se staly základem depeší do Londýna. In: Archiv Bezpečnostních složek Ministerstva vnitra. Signatura 302-36-4. Protokoly s divizním generálem Heliodorem Píkou-pracovní název, ručně psaný protokol o styku Píky s členy vojenské mise.

⁷⁴ Jeho výpověď je z 5. prosince 1968, kdy probíhalo hlavní líčení a z 5. prosince 1968, kdy potvrdil používání tak zvané *Vyšinského důkazní metody*. A. J. Vyšinskij byl sovětský právník a generální prokurátor, používal při procesech s politickými odpůrci presumpci viny, což znamená, že obviněný je od začátku považovaný za vinného a sám musí svou nevinu prokázat. In: KAPLAN, Karel – PALEČEK, Pavel. Komunistický režim a politické procesy v Československu. Brno, 2001. ISBN 80-85947-75-7.

podplukovníka, který si podřezal žíly. Vyšetřovatel řekl: Takhle to s tebou dopadne a mnohem hůř.“⁷⁵

Ke své výpovědi, pak dodal: „*Po pravdě řečeno generál Píka některé naše požadavky nepodepsal. Ale proč? Nemohl je podepsat. Byly příliš přemrštěné.*“ Ovšem tyto důvody nebyly v protokolu nikdy uvedeny. „*Vyšetřovatelé podtrhovali styk generála Píky s nějakým anglickým diplomatem, který občas navštěvoval misi.....Zapomněli ale na jednu věc, že my jsme tenkrát na misi neměli svou vlastní vysílačku pro spojení s naší vládou a vládními orgány. A anglické vyslanectví nám dalo....k dispozici jejich radiostanici, kterou měli oficiálně od Sovětského svazu povolenou.*“⁷⁶

Skutečně „hodnověrná“ byla i výpověď poručíka Patruše⁷⁷, který nebyl svému výsledku ani přítomen. V té době byl v internaci v SSSR. Je velice nepravděpodobné, že by jeho výpověď byla pravdivá, zvláště když beru v úvahu, jakým způsobem bylo tehdy možné získat dokumenty a že Patrusova výpověď neměla ani jeho podpis. Jak by taky mohla, když zmizel v Rusku.

V Píkově procesu vypovídala velká řada svědků: generál Kalla, který už byl v roce 1948 velice nemocný. Jeho výpověď byla značně zmatená. Kalla se nedožil ani hlavního procesu s generálem Píkou, což bylo zřejmě i jeho štěstí, možná by ho potkal stejný osud. Dále vypovídal v prosinci 1948 i Zdeněk Fierlinger, tehdejší náměstek předsedy vlády. Jeho výpověď, jako jedna z mála nebyla získána nátlakem. Ačkoliv Píku z ničeho přímo neobvinil, nesnažil se mu ani za mák pomoci. Jednoduše osobní antipatie převládly nad slušností a pravdou. Z dnešního pohledu je sice velice jednoduché tak zvaně moralizovat, ale existovali i lidé, kteří vypověděli pravdu, ať je to stálo cokoliv. Mezi takové patřil třeba důstojník Jan Perníkář, který po Píkově odchodu z mise v roce 1945 převzal jeho funkci náčelníka mise. Stejně vypovídal i plukovník pěchoty František Heike Stoj nebo svědka J. Hájíčka.

⁷⁵ VÁHALA, Rastislav. *Smrt generála*. s. 68, 69. Přepis výpovědi svědka Rudolfa Luskače. Praha, 1991. ISBN 80-7023-124-6

⁷⁶ VÁHALA, Rastislav. *Smrt generála*. s. 69-70. Přepis výpovědi svědka Rudolfa Luskače. Praha, 1991. ISBN 80-7023-124-6.

⁷⁷ Během války fungoval jako překladatel československé vojenské mise, do roku 1943 podával Píkovy informace o náladách v jednotce. In: Archiv Bezpečnostních složek ministerstva vnitra. Signatura 302-36-4. Protokoly výslechů s divizním generálem Heliodorem Píkou, protokol o styku s podřízenými v misi.

Posudek k Píkově práci vytvořil i pozdější prezident generál Svoboda, jenže jako naschvál se této posudek ztratil. Všechny tyto materiály mohly mnohé ujasnit, kdyby se k nim ovšem přihlíželo.

Píka byl dál ve vazební věznici. V prosinci roku 1949 mu bylo oznámeno, že hlavní přelíčení bude 26. ledna 1949. Probíhalo až do 28. ledna 1949. Předsedou soudu byl Dr. Otakar Matoušek, soudci z povolání dr. František Suchomel a Jiří Štella, přisedali jako soudcové z lidu generál František Papoušek a plukovník Karel Bárta veřejným žalobcem generál Jan Vaněk a dr. Karel Vaš.⁷⁸

Z celého líčení byla vyloučena veřejnost, jelikož se jednalo o případ se stáním tajemstvím. Nejprve byla přečtena obžaloba. Pak následovala otázka, zde se generál Píka cítí vinen ze spáchání vojenské zrady a ze zneužití svěřené moci. Heliodor Píka pevným hlasem prohlásil, že je nevinný. Pak se do jednání vložil Karel Vaš. Prohlásil, že podle jeho vlastního zjištění není v prostoru jednacích síní a okolí zajištěna dostatečná bezpečnost a není možné dál pokračovat v jednání, dokud nebude bezpečnost stoprocentní. Navrhnul tedy přerušit jednání. Soud se odebral k poradě a pak jeho Vašův návrh přijal. Jednání bylo přerušeno na dvě hodiny. Je víc než jasné, že cílem Vašova chování bylo, zdepat obžalovaného. Píka těžce zkoušel, nebyl na tom zdravotně nijak dobře, po pobytu na samotce měl problémy se spaním a v neposlední řadě ho trápil osud syna Milana, který byl už několik měsíců zatčen, za údajný pokus o únos svého otce.

O půl jedenácté předseda Matoušek opět zahájil jednání. Píka začal vypovídat o počátcích zřízení mise v Istanbulu, co bylo jejím úkolem a jak se setkal s Gibbsonem, o kterém nevěděl, že je členem IS.

....a o tomto jsem se domníval, že je v Istanbulu anglickým vojenským atašé. Já v něm viděl pouze důstojníka, kterého jsme nutně potřebovali⁷⁹.

Odpověděl také na otázku, za jakým účelem si vypůjčil od Gibbsona peníze- k finančnímu a existenčnímu zajištění mise. Když pomíneme stvrzenku na vybranou sumu, kterou doručil

⁷⁸ Archiv Bezpečnostních složek Ministerstva vnitra. Signatura 302-36-4. Protokoly výslechů s divizním generálem Heliodorem Píkou- pracovní název, záznam z hlavního přelíčení.

⁷⁹ VÁHALA, Rastislav. Smrt generála. s. 101-přepis výpovědi generála Píky při hlavním líčení. Praha, 1991. ISBN 80-7023-124-6.

londýnské vládě⁸⁰ a která nebyla obžalobou brána v potaz, jako důkaz by mělo postačit to, co jasně ukazují archivní prameny, tedy, že díky těmto penězům začala mise fungovat. Obžalobu zajímal způsob a důvod vyžrazení misi v SSSR. Píka soudu vyložil, že vzhledem k tomu, že mise neměla vlastní vysílačku a neměla tedy šanci spojit se s londýnskou centrálou. Opět na výzvu londýnského centra došlo ke spojení a s britskou zpravodajskou službou, jmenovitě s Berrym⁸¹, který odbavoval kurýry. Je tedy logické, že by se těžko utajila československá vojenská mise v SSSR.

Sám Píka k tomu dodává: „*K otázce prozrazení mise konečně udávám, že jsem to učinil proto, že jsem se obával, že tato skutečnost bude jiným způsobem vyžrazena a obával jsem se většího kompromitování naší vlády*“⁸².

Další otázky prvního dne hlavního přelíčení směřovaly na zpravodajskou činnost, zejména na údajnou spolupráci Píkova a Berryho. Tomu měl Píka, alespoň podle obžaloby, vyžradit tajné informace o pozicích vojenský jednotek a o jejich výzbroji a organizaci. Píka toto popřel a namítl, že jeho mise měl i diplomatický ráz, a tedy bylo obvyklé s Brity se stýkat. S Berrym hovořil pouze o stavu a náladách v jednotkách. A o jejich úspěších.

O způsobu získávání informací, které se staly podkladem depeší do Londýna, vypovídal generál toto: „*Zprávy jsem získával jednak vlastním pozorováním, jednak z debat s plukovníkem Jesganinem. Je pravda, že major Jeník sbíral zprávy o leteckém průmyslu v SSSR a vedl o tom pečlivé záznamy a já, jakmile jsem mu na to přišel, ihned jsem mu tuto činnost zakázal. Je rovněž pravda, poručík Patrus se mi nabídl podávat zprávy o činnosti československé komunistické emigrace. Já jsem tuto nabídku přijal a zprávy jsem od něho přijímal.....Ministerstvo národní obrany v Londýně mi dalo příkaz, abych zasílal zprávy i o komunistických činitelích u vojenských jednotek.*“⁸³

⁸⁰ Toto potvrzení mělo být součástí londýnského archívu, který ovšem už v roce 1945-1946 měl v rukou Bedřich Reicin, a tedy není divu, že stvrzenka nebyla mezi důkazy.

⁸¹ Berry oficiálně vystupoval jako Passport Officer

⁸² Archiv Bezpečnostních složek Ministerstva vnitra. Signatura 302-36-4. Protokoly výslechů s divizním generálem Heliidorem Píkou-pracovní název. Protokol z hlavního líčení ze dne 26. ledna 1949.

⁸³ Archiv Bezpečnostních složek Ministerstva vnitra. Signatura 302-36-4. Protokoly výslechů s divizním generálem Heliidorem Píkou-pracovní název. Protokol z hlavního přelíčení, ze dne 26. ledna 1949.

V dalším výslechu před soudem se pokračovalo o den později, 27. ledna. Obžaloba chtěla vědět, proč sledoval práci vyslance Fierlingera. Píka odpověděl, že dle instrukcí ministerstva národní obrany a vlády v Londýně sbíral postřehy o činnosti vyslance. Sám přiznal, že některé zprávy mohly být ovlivněny napjatými vztahy mezi oběma muži a mimo jiné i rozdílnými představami o fungování jednotky. Píka zdůrazňoval, jak jsem již zmiňovala, apolitičnost mise, kdežto Zdeněk Fierlinger spíše sázel na stranické kolegy. Je potřeba zmínit, že podle archivních záznamů, londýnská vláda po Píkovy požadovala četnější informace a chtěla je častěji.

Píka po oba dny vyvracel všechny argumenty obžaloby, které nebyly ani dobře připravené, natož podložené opravdovými důkazy. Následovalo čtení výpisů z protokolů svědeckých výpovědí- což znamená, že si obžaloba vytrhla z kontextu, přesně to co se jí hodilo. Na příklad Luskače, Patruse, Fierlingera a jiných.

Po Píkově odmítnutí falešných svědeckví byl předložen, tzv. průvodní materiál, který obsahoval fotokopie dopisů, trestní list, zpráva o pověsti a osobní doklady obžalovaného. Ke spisu byl přiložen, jako tajná příloha, posudek soudního znalce plukovníka Zadiny. Ten byl přítomen při hlavním líčení a byl vyzván předsedou soudu dr. Matouškem, aby svůj posudek přečetl.

Obhájce generála Dr. Váhala k tomu podotýká: „*Soudní praxe se velice často uchyluje k znaleckému soudu, ve věcech, kde sám nemá odborné zkušenosti a ty v našem případě neměl, vždyť šlo o otázky speciální, vojensko- zpravodajské, a proto bylo slovo znalců na místě. Ovšem znalců nezávislých, plukovník Zadiny byl přímo podřízen Bedřichu Reicinovi na obranném zpravodajství ministerstva národní obrany, a řídil se proto jeho příkazy.*“⁸⁴

Plukovník Zadina měl posoudit, Píkovu činnost během druhé světové války i po ní, dále vztahy s Gibbsonem, Hillem, Berrym, Davidsonem. Zhodnotit důležitost zpráv a její význam pro cizí zpravodajskou službu. Posudek soudního znalce byl ovšem všeobecný, nerozebíral důkazy. Plukovník spíš popisoval historii anglické zpravodajské služby, ideologicky popisoval válečnou a poválečnou politiku Británie.

„*Oddalovali invazi, aby vítězem nad hitlerovskou tyraníí nebyl socialistický Sovětský svaz, národně revoluční vojska slovanských národů a demokratické síly porobené Evropy, nýbrž*

⁸⁴ VÁHALA, Rastislav. Smrt generála. s. 103-104. Praha, 1991. ISBN 80-7023-124-6.

vojska Wall Streetu a londýnské City, vojska světových kapitalistických monopolů!!! Takové byly válečné cíle Wistona Churchilla a ostatních západních kapitalistů!!!“⁸⁵

Zadinova zpráva posunula případ generála Píky k tragickému konci. Byl to v podstatě rozsudek smrti. Sám plukovník Zadina se v roce 1968 zastřelil, měl totiž na svědomí takových posudků víc.

Soud měl po přečtení znaleckého rozboru v rukou obsáhlý a „pádný“ důkaz, podle kterého generál Píka ve své funkci vyhradil, vše co věděl. Předseda soudu se ovšem obával slov obhájců, kteří ačkoliv neměli přístup ke všem dokumentům, měli pádné důkazy⁸⁶ o Píkově nevině. I proto založil posudek do spisu⁸⁷ až při hlavním líčení.

Obhájci předložili písemný požadavek na opětovné slyšení svědků. Jelikož jim do poslední chvíle nebyl známý obsah posudku, chtěli oba zástupci předvolat mimo jiné i sovětské představitele, jako třeba generály Fokina nebo Žukova. Nebo plukovníka Bělinu. Ten měl informace o osudu archívu Československé vojenské mise a mohl tak pomocí archivních dokumentů prokázat generálovu nevinu. Dále žádali, aby byly čteny všechny depeše z let 1941-1945 a nejen ty, které se obžalobě a soudu hodily.

Požadavky Píkových právníků byly Státním prokurátorem zamítnuty jako bezpředmětné a pro proces nedůležité. Tím se obhajoba dostala do úzkých. Požádala o konkretizaci obou posudků, aby oba znalci přesně určili, kdy a kde Píka ve své funkci chyboval. Na to se soud odebral k poradě. Jak se dalo čekat, i tento návrh byl zamítnut: *„nemohou přinést nic nového a podstatného a všichni předvolaní byli již podrobně vyslechnuti.“⁸⁸*

Předseda soudu dr. Matoušek ukončil jednání a předal slovo Státnímu prokurátorovi. Ten navrhl, aby byl obžalovaný uznán vinným a podle žaloby potrestán. Obhajoba ovšem vystoupila a požadoval, aby byl generál Heliodor Píka posuzován mírně a spravedlivě. Popřípadě aby byl zproštěn obžaloby anebo aby obžaloba překvalifikovala zločin

⁸⁵ In: Znalecký posudek plukovníka Zadiny.

⁸⁶ Tím myslím depeše a kurýrní zprávy určené Londýnu, skutečné výpovědi svědků, instrukce, směrnice a rozkazy Ministerstva národní obrany v Londýně a jiné.

⁸⁷ Spis obsahoval posudky dva-druhým „nezávislým“ znalcem byl štábní kapitán Kocián.

⁸⁸ Záznam z hlavního přelíčení, 28. ledna 1949

na přečin zanedbání povinné péče. Jednání se protáhlo až do půl jedenácté večer a bylo odročeno na druhý den na půl devátou.

28. ledna hned po zahájení přelíčení se senát odebral poradit se. Následovalo prohlášení, že Píkova činnost za války může být brána jako působení škody branné moci republiky. Obhájci žádali o přerušování jednání, jelikož na tuto změnu, nejsou připraveni. Po další poradě bylo i toto zamítnuto a následovala další porada, jenže tentokrát už poslední. Což potvrdila i slova prokurátora, který prohlásil následné jednání za veřejné.

Rozsudek vyslechli všichni ve stoje:

Rozsudek

Jménem Republiky

Státní soud v Praze po provedeném hlavním přelíčení

uznal dne 28. ledna 1949

takto právem:

Divizní generál Píka Heliodor, narozený 3. července 1897 ve Štítině, státní okres Opava, tamtéž příslušný, bez vyznání, ženatý, syn Ignáce a Jany rozené Valáškové, bytem v Praze XIX, Kahlerova 11., tč. ve vazbě státního soudu v Praze.

Jest vinen, že

1, koncem roku 1940 v Istanbulu, od r. 1941 do konce roku 1945 v Moskvě, na jaře roku 1946 v Londýně a konečně v období 1945-1946 v Praze vyzradil exponentům Intelligence Service, tedy cizí moci, přímo skutečnosti, opatření a předměty, jež měly zůstat utajeny pro obranu republiky a za těmito účely, vešel se jmenovanými ve styk přímý, tj. s cizí mocí a s činiteli vojenskými, ačkoliv povinnost uchovávatí vedené skutečnosti v tajnosti byla výslovně uložena hledíc na jeho služební poměr.

2, v době od roku 1941 do konce května 1945 v Moskvě a Kujbyševě v SSSR jako náčelník Československé vojenské mise v SSSR ve svých zprávách podávaných československým vládním činitelům do Londýna záměrně uváděl nepravdivé skutečnosti o činnosti velvyslance Fierlingera v Moskvě, o československé jednotce v SSSR a poměrech v SSSR, vnitřní i vojenské situaci v SSSR v úmyslu, aby poškodil zájmy ČRS i bojové úsilí druhého odboje a jejího spojence SSSR.

3, v době od roku 1941 v Moskvě a Kujbyševě jako náčelník Československé vojenské mise v SSSR úmyslně systematicky kladl překážky organizaci boje za osvobození ČSR, a to jednak brzděním jejího materiálního vybavení, jednak odkládáním a mařením odesílání československých parašutistů na území ČSR sovětskými orgány, tudíž za války působil škodu branné moci, vojenským podnikům republiky a jejímu spojenci,

A tím spáchal:

Ad 1, zločin vojenské zrady podle §6:2 odstavce 1. zákona číslo 50/1923 Sb.⁸⁹

Ad 2, zločin zneužití služební moci podle §380 v. tr. z.

Ad 3, zločin vojenské zrady podle §6:1 zákona číslo 50/1923 Sb.

Odsuzuje se

Podle §6:2/II s. zákona číslo 50/1923 Sb. Za použití §§ 45, 96 v. tr. z. kromě kasace, vyloučení z čs. armády a ztráty čestných odznaků a vyznamenání k trestu smrti provazem.

Podle §32 zákona číslo 50/1923 Sb. vyslovuje se ztráta čestných práv občanských na dobu 10 roků.⁹⁰

Po přečtení rozsudku promluvil Píka: „Rozsudku rozumím. Proti rozsudku ohlašuji zmateční stížnost a odvolání. Prosím, aby rozsudek byl doručen mým obhájcům.“

Trest zdůvodnil státní zástupce neúplnými výpověďmi svědků, výběrem depeší a falzifikátem dokumentu s údajným Davidsonovým podpisem.

Ihned po vynesení rozsudku sepsali obhájci s generálem Píkou zmateční stížnost⁹¹ a žádost o odvolací řízení, ve které uvedli důvody, proti tomu, jakým způsobem byl proces veden i proti jeho výsledku.

⁸⁹ Zákon číslo 50 z roku 1923 Sbírky=zákon na ochranu republiky.

⁹⁰ Archiv Bezpečnostních složek Ministerstva vnitra. Signatura 302-36-4. Rozsudek nad divizním generálem Heliidorem Píkou.

⁹¹ Zmateční stížnost podaná k Nejvyššímu soudu v Brně měla neuvěřitelných 48 stran, které shrnovaly Píkovu válečnou a poválečnou činnost.

„Zmateční stížnost patřila tehdy k právním úkonům, napadajícím rozsudek nepřímou, to znamená, že poskytovala možnost vytýkat, že soud dospěl ke svému rozhodnutí nesprávným, nezákonným postupem, který zabránil, aby trestná činnost byla řádně objasněna. V našem případě jsem upozornil především na skutečnost, že v rozporu trestním řádem nebyli slyšeni svědci v přítomnosti obžalovaného. Protokoly byly obžalovanému předestřeny až u hlavního líčení. Bylo mu tudíž znemožněno, aby svědkům dával otázky, což bylo bezpodmínečně nutné v procesu, kde byla navrhovaná sazba trestu smrti.“

Osmého dubna byla stížnost Nejvyšším soudem v Brně zamítnuta. Podle archivních pramenů bylo toto rychlé rozhodnutí soudu urgováno ministrem národní obrany Čepičkou a prezidentem Nejvyššího soudu dr. Daxnerem. Zbývala teda ještě jedna možnost. Požádat o milost prezidenta republiky, kterým byl Klement Gottwald. Heliodor Píka, prostřednictvím svých advokátů zaslal dne 12. dubna 1949 svoji žádost. Pro názornost v jakém citovém a nervovém rozpoložení byl generál Píka, uvádím část jeho dopisu:

„Dovoluji si předložit všeobecné vylíčení svých skutků, svých chyb a slabostí, jak mi to moje dnešní duševní schopnosti dovolují, neboť je přirozené, že dlouhou samovazbu a podlomeným zdravím po těžké operaci a zápalu plic se cítím duševně vyčerpán a morálně zhroucen. Technické podmínky ve vazbě (světlo a psací potřeby), jsou takové, že forma psaní dává dojem nepořádnosti. Není to neúcta, nýbrž obraz mého duševního stavu.....“

Gottwald byl o celém procesu velice dobře informován už od října 1948. Měl před sebou dopis zlomeného člověka, kterému mohl z titulu své funkce pomoci. V únoru 1949 dostal i zahraniční žádost a přímělu za Píkovo propuštění, od francouzského generála Fauchera.

Ve stejný den, kdy o milost pro Píku žádal i dr. Váhala, dostal předseda státního soudu oznámení, že milost nebyla udělena a je potřeba postupovat podle zákona. 20. června byla teda žádost zamítnuta. Rozsudek otřásl veřejností, nutno říci, že spíše světovou. Byl zveřejněn několik dní po vyhlášení, ačkoliv ještě nenabyl právní moci.

Ale ani nic z toho nehrálo žádnou roli, hlavní byl jediný zájem. Zlikvidovat fyzicky i psychicky z politických důvodů statečného vojáky a hrdinu druhé světové války. Právník dr. Váhala ve své knize vzpomíná: *„Mnohé z toho, jsem si uvědomil po odmítnutí podrobné a věcné zmateční stížnosti, v níž jsme se oba-Píka a já-snažili zvrátit běh událostí logickým rozumem. Ne ten se nehledělo, nejvyšší státní soud při svém zamítnutí stížnosti uznal chyby státního, nalézacího soudu, např. to, že námitky obhajoby nebyly brány v potaz a to bylo*

všechno. Vytvořil se tak hrozivý precedens pro budoucnost pro budoucnost, precedens znemožňující řádnou obhajobu.“⁹²

Nicméně ani jeden z obhájců, ani Píka nevěřili, že by mohl být tak nespravedlivý a protiprávní rozsudek skutečně vykonán. Manželka generála Píky, paní Marie, se obrátila na ministra národní obrany, bývalého Píkova spolupracovníka, generála Ludvíka Svobodu. Jeho odpověď byla neutrální, ale slíbil, že promluví s Gottwaldem. Svoboda slíbil rodině, generál bude omilostněn. Ale nestalo se tak. Až v roce 1968 se ukázalo, jak to bylo se Svobodovou intervencí.

Žádná z intervencí nepomohla. Datum exekuce bylo stanoveno na 21. června 1949. Generál Píka byl 20. Června předveden před předsedu soudu dr. Matouška, který mu oznámil, že všechny žádosti o milost byly zamítnuty a rozsudek bude vykonán příštího dne v 6 hodin ráno. Píka, podle svědectví přítomných, vyslechl oznámení klidně. Zažádal o kněze a o povolení rozloučit se s rodinou a napsat dopisy na rozloučenou. Vše mu povolili. Generál byl převeden do zvláštní cely, v které s ním byl syn Milan a obhájce Váhala. Po napsání dopisů se dostavil kněz, páter Doležal⁹³, kterému se generál vyzpovídal a přijal poslední pomazání.

Generál požádal svého syna a dr. Váhalu, aby jeho jméno, až nastane čas, očistili. Pak v generálské uniformě sešel na dvůr plzeňské věznice. Po přečtení rozsudku a provedení degradace byla vykonána poprava. Pro generála, jako pro vojáka tělem i duší, musela být poprava provazem potupná. I způsob vykonání rozsudku byl proveden tak, aby Píkovi nezbyla ani kapka hrdosti. Byl přeci voják a ti umírají čestně - výstřelem ze zbraně. Jeho poslední slova dle jeho syna zněla: „*Jestli to národ sjednotí, umírám rád.*“

Dr. Váhala požádal jménem rodiny, o vydání tělesných ostatků generála. Ovšem „neomezená“ moc se bála generála i po smrti a usnesením státního soudu z 21. června 1949 byla žádost zamítnuta. Zamítnutí bylo odůvodněno tím, že nevydání těla je v zájmu veřejného pořádku. Tělo generála bylo odvezeno do ústavu pro patologii v Plzni.⁹⁴

⁹² VÁHALA, Rastislav. *Smrt generála*. s 132. Praha, 1991. ISBN 80-7023-124-6.

⁹³ Tento kněz sloužil za generála Píku i mši druhý den. V srpnu 1949 opustil zemi. Emigroval do USA.

⁹⁴ Obvykle jsou ostatky používány pro studenty medicíny k praktikům z patologie. Ovšem osud generálova těla byl jiný. Lékaři z patologického ústavu tělo nabalzamovali a ukryli ho v budově ústavu. Po deseti letech už z kádrových důvodů nebo možné tělo skrývat a ostatky generála Píky byly spáleny pod jiným jménem a číslem. Všichni lékaři, kteří se „záchrany“ Píkových ostatků, účastnili po roce 1968, odešli do emigrace.

Proces generálem Píkou byl pouhým začátkem perzekuce občanů, kteří nesouhlasili s režimem po roce 1948. Ovlivnil životy nejen jeho rodiny, které žila v mizerných podmínkách. Píkova manželka, paní Marie, bydlela u své sestry v Hranicích na Moravě. Neměla po smrti manžela ani nárok na penzi. Živila se jako uklízečka v lázních v Teplicích. Syn Milan odešel do Bratislavy.

První náznaky, že by bylo možné uvažovat o slíbené rehabilitaci, pocítili Milan Píka a dr. Váhala⁹⁵, v březnu 1966. Rozhodli se, že se obrátí na Ludvíka Svobodu⁹⁶, toho politické uvolnění 60. let vyneslo až na funkci poslance Národního shromáždění.

„Očekávali jsme, že po všech otřesech, co prodělal, nás pochopí.“⁹⁷

Ludvík Svoboda přijal Milana Píku. Podle Milana Píky byl Svoboda velmi překvapen, že rozsudek nad Píkou byl vykonán a navíc tak brzy. Doložil Píkovi mladšímu svoji intervenci u Gottwalda. A dodal, že se osobně dotazoval u sovětských orgánů, na jejich postoj ke „kauze Píka“. Odpovědí mu bylo, že nemají žádný zájem na tom, aby byl generál potrestán. Takže skutečnost byla úplně jiná, než jak tvrdil dr. Vaš. Podle kterého, chtějí sověti „Píkovu hlavu“ Byla to další z Vašových a potažmo Reicinových lží. Svoboda, po vyjádření sovětských orgánů, vypracoval písemné vyjádření. Ve kterém bylo doporučeno, aby rozsudek nebyl vykonán⁹⁸.

Ke konci schůzky mu sdělil, že tento dokument měl být součástí spisu. Ovšem nevyučoval, že by se mohl ztratit. Jak se později ukázalo, takový materiál ve spisu chyběl. Doporučil Píkovi mladšímu, aby podal žádost k přezkoumání kauzy jeho otce a přislíbil mu svoji

⁹⁵ Který se ovšem od procesu s generálem Píkou advokacii neživil. Pracoval jako dělník ve Stavomontážích n.p. Průmstav v Praze.

⁹⁶ Ludvík Svoboda byl na počátku padesátých let odstraněn z politiky a na krátký čas vězněn. Poté pracoval jako účetní JZD na Moravě. Po Chruščovově intervenci získal místo v Národním shromáždění. V rámci Pražského jara byl 30. března 1968 jmenován prezidentem republiky. V roce 1975 byl ze zdravotních důvodů odvolán z funkce.

⁹⁷ VÁHALA, Rastislav. Smrt generála. s. 140. Praha, 1991. ISBN 80-7023-124-6.

⁹⁸ Proto slíbil paní Píkové, že k vykonání rozsudku nedojde, že se o to osobně zasadil.

podporu. Požádal také o návštěvu Píkova obhájce. Dr. Váhala pak vypracoval ve spolupráci se Svobodou⁹⁹, podklad pro nové řízení.

Dne 13. května 1966 byl přeložen soudu podklad pro nové řízení, které bylo doplněno Svobovým prohlášením o Píkově válečné činnosti.

Rehabilitace

Ovzduší vhodné k rehabilitaci bylo až v roce 1968, ale ani tak to nebylo jednoduché. Ačkoliv dopodrobna propracovaný návrh k na obnovu procesu byl podán už 16. ledna 1967. K samotnému procesu bylo nutné shromáždit nejen dokumenty, ale hlavně svědky, kteří vypovídali v prvním procesu a byli ochotni vypovídat znovu, ale tentokrát pravdivě.

Žádost byla přes rok a tři měsíce u příslušných stranických orgánů. Politické uvolnění ji posunulo dál. Po lednu 1968 se zvedla vlna hlasů požadujících revizi procesů nevinně odsouzených. Přínosem byly v tisku uveřejněné rozhovory s bývalými sekretářkami Bedřicha Reicina a Karla Vaše. Ludmila Uhlířová a Dagmar Králová byly zapisovatelkami při výsleších a byly ochotny promluvit pravdu. Nejspíš proto, že jen co se za vyslychanými zaklaply dveře věznice, šly do vězení taky.

Za obnovení procesu se velmi angažoval Svoboda. Intervenoval u generálního a vojenského prokurátora. Dokonce mluvil i s prezidentem Novotným.

Obhájce dr. Váhala do své žádosti naspal: „*Kvůli posouzení celé činnosti generála H. Píky v období 1945-1948 žádáme o připuštění nových objektivních znalců, ať posoudí, zda hovory H. Píky s generálem Davidsonem zakládaly skutkovou podstatu trestného činu.....*“¹⁰⁰

Rehabilitace generála Píky začala mít spád, až po nástupu Ludvíka Svobody do funkce prezidenta. Poměrně silně tlačila na ospravedlnění odsouzených i veřejnost. Byl proto vydán zákon č. 82/1968 Sb., tzv. rehabilitační. Tento zákon připustil odchylky od platného

⁹⁹ Svoji intervenci ve prospěch Píky popsal ve své zprávě, která byla přiložena k žádosti o obnovu procesu a rehabilitaci generála Heliodora Píky: „*Mohu potvrdit, že v době procesu proti generálu Píkovi v roce 1949 jsem mluvil vyslaneckým radou Čičájevem a informoval jsem se, zda snad sovětské orgány mají něco proti Píkovi. Čičájev odpověděl, že nikoliv, že znali dobře jeho činnost, znali všechny jeho zprávy do Londýna Benešovi a Ingrovi, měli šifrovací klíč a v těchto zprávách nebylo nikdy nic, co by ohrožovalo zájmy SSSR.*“

¹⁰⁰ Žádost o obnovení procesu a rehabilitaci generála Heliodora Píky.

trestního řádu a zpřístupnil obnovu řízení. Jednoduše řečeno díky tomuto zákonu byly odtajněny materiály ve spisech a vyšetřující orgány byly zbaveny mlčenlivosti a státní tajemství.

Píkova rehabilitace ovšem probíhala podle platného trestního řádu, protože návrh byl podán před vydáním rehabilitačního zákona. Ač se to nezdá, mělo to jednu výhodu. V 70. letech v období tzv. normalizace byla většina rozsudků podle rehabilitačního zákona zrušena. Kdežto rozsudek v kauze Píky zrušen být nemohl.

Ludvík Svoboda povolal k sobě generálního prokurátora dr. Milana Čeřovského¹⁰¹ a dr. Váhalu, žádal, aby rehabilitace byla urychleně provedena. „Společně s Čeřovským jsme pak jeli 5. dubna 1968 do Příbrami k předsedovi senátu plukovníku Helešicovi a žádali o urychlené jednání. Ještě před zahájením jednání uložil dr. Helešic dvěma znalcům z Vojenského historického ústavu úkol, vypracovat nový a nezávislý posudek o činnosti generála Heliodora Píky.

Dne 13. května 1968 za předsednictví dr. Helešice a přísedících generálního majora Hrbáčka a generálního majora Čadka začalo jednání. Prokurátorem byl podplukovník Janoušek. Toho samého dne byl čten nový posudek. Noví znalci vyjádřili své názory z hlediska své profese, jako historici v oboru vojenství, jednalo se dr. Benčíka a dr. Navrátila. Prohlásili, že nesouhlasí s přístupem plukovníka Zadiny, jakým způsobem k posudku přistoupil. Mimo jiné uvedli:

*„S jistotou však můžeme konstatovat, že jeho (generála Píky-poznámka autorky) zatčení a zvláště pak příprava procesu a samotný proces spadaly do období, kdy hlavní forma, kdy hlavní forma za upevnění moci dělnické třídy na úseku armády po únoru 1948 byla spatřována ve formě tzv. očisty velitelského sboru armády od nepřátelských živlů a kdy, jak je již dostatečně známo, došlo k řadě inscenovaných procesů a jiných represivních opatření namířených proti příslušníkům nekomunistického, domácího i zahraničního odboje.“*¹⁰²

¹⁰¹ Syna druhého z Píkových obhájců z procesu v roce 1948, v té době už mrtvého.

¹⁰² Výňatek z posudku historiků v oblasti vojenské historie dr. Benčíka a dr. Navrátila, o způsobu a pohnutkách vedení prvního procesu.

K posudku z roku 1968 se vyjádřili také soudní znalci podplukovník M. Štefl a podplukovník J. Pospíšil:

„Znalec se nezabýval skutečným obsahem informací, jejich rozsahem a významem pro obrany schopnost ČSR, nýbrž vycházel z toho, že jako zástupce náčelníka hlavního štábu měl obsáhlé znalosti vzhledem k funkci, že měl další obsáhlé a důležité znalosti vzhledem k funkci, že měl další obsáhlé a důležité znalosti z titulu členství v armádním poradním sboru... Z předpokládaných znalostí generála Píky vyvozoval bez náležitých důkazů presumpci jejich prozrazení pracovníkům britské Intelligence Service...Z žádných materiálů předložených k posouzení nevyplývá, že by se bývalý generál H. Píka dopustil vyzrazení státního tajemství zvláště důležitého k obraně republiky.“¹⁰³

Zřetelněji to dosvědčili výpovědi svědků:

Jako první vypovídala bývalá sekretářka Bedřicha Reicina, Ludmila Uhlířová: *„Od 1. Února až do svého zatčení jsem pracovala jako administrativní síla na generálním štábu pátého oddělení, mým nadřízeným byl tehdy plukovník Reicin. ...Tehdy jsem přinesla od jisté paní Fischerové z Prahy, překlad do angličtiny. Zpráva se týkala pobytu generála Píky v Londýně a jednání s generálem Davidsonem, ovšem pokud si vzpomínám, v té zprávě, kterou jsem odnášela, tato jména ještě uvedena nebyla. Vzpomínám si, že generál Píka se po předestření dokumentu bránil a protestoval, že je to vylhaná zpráva, že ví, jakou zprávu podával. Reicin však uváděl, že jde o zprávu, která byla získána od samotné Intelligence Service. Reicinovi bylo jasné, že vím, jakým způsobem byl tento dokument vyroben a zřejmě toto bylo i důvodem mého pozdějšího zatčení, stejně jako i dalších příslušníků mé rodiny.“¹⁰⁴*

Svědky Uhlířová také potvrdila falšování dalších důkazů a donucování svědků k výpovědím.

V roce 1968 byl sdílnější i Ludvík Svoboda: *„ Po návratu do vlasti souhlasit Gottwald, aby byl Píka jmenován zástupcem hlavního štábu. To by rovněž Gottwald neučinil, kdyby pokládal jeho činnost v Moskvě za škůdcovskou.“¹⁰⁵*

¹⁰³ Výňatek z posudku soudních znalců podplukovníků Štefla a Pospíšila, o činnosti generála Píky a o posudku plukovníka Zadiny při prvním procesu v 1948.

¹⁰⁴ Výpověď bývalé sekretářky Ludmily Uhlířové při hlavním líčení, o způsobech Reicinovi práce.

¹⁰⁵ Výňatek za Svobodovy zprávy přiložené k žádosti o obnovení procesu a rehabilitování generála Píky.

Vyšší vojenský soud v Příbrami na základě výpovědi znalců, svědkyně Uhlířové a také písemného vyjádření Ludvíka Svobody zrušil rozsudek z roku 1949 a rozhodl se, že povede nové spravedlivé posouzení případu.

„Dostalo se nám zadostiučinění-já byl tehdy činný jako člen ústřední rehabilitační komise při Českém svazu protifašistických bojovníků a z této funkce jsem se stal vedoucím Ústřední rehabilitační poradny. Píkův případ jsem považoval za „první vlaštovku“, navracející satisfakci zavražděným a ublíženým z časů stalinské éry.“¹⁰⁶

Hlavní přelíčení se konalo u Vyššího vojenského soudu v Příbrami od 8. do 10. Října 1968. Celá obžaloba se měla projednávat znovu. Z toho důvodu prokurátor Janoušek přečetl původní obžalobu. Museli být vyslechnuti svědci¹⁰⁷ figurující v prvním procesu a mnozí jiní, kteří mohli doložit nejen oprávněnost generálových postupů, ale i mechanismy, díky kterým byl odsouzen.

Svědék ing. Lev Klučka hovořil o počátcích zřízení mise v SSSR, o práci šifřanta a blízkého spolupracovníka generála Píky. Dalším svědkem byl plukovník ve výslužbě Jan Pernikář, ten kromě popisu své práce u vojenské mise, hodnotil svého náčelníka jako schopného a pro Rusi velmi vhodného až „výhodného.“¹⁰⁸ Vypovídal i o způsobu výslechu, kterému byl poroben v roce 1948: „...celý výslech byl zaměřen a určen předem, protože mě byly položeny pouze dvě otázky a to, zda generál Píka uměl řídit auto a zda během mise přijímal nějaké osoby zejména v hotelu National.“¹⁰⁹

Vypovídali i další. Ke slovu se dostali i představitelé obžaloby a prokuratury z 1948-49. Reicin, jak sem zmiňovala výše¹¹⁰, už se ke slovu nedostal. Bývalý vojenský prokurátor u státního soudu generál Jan Vaněk: „.....spis o generálu Píkovi byl velmi tajný. Vaš se zmiňoval, že ho musí stále střežit a že s ním i spí. Já jsem se prakticky s obsahem spisu

¹⁰⁶ VÁHALA, Rastislav: *Smrt generála*. s. 148. Praha, 1991. ISBN 80-7023-124-6.

¹⁰⁷ Podařilo se najít už 1966 svědka Rudolfa Luskače. Obhájci se snažili najít Patruse, získali na něj adresu na Zakarpatskou Ukrajinu, ale na dopisy a soudní obsílky nereagoval.

¹⁰⁸ „Jelikož měl důvěru a podařilo se mu vybudovat v SSSR jednotku“, dokládá ve své výpovědi Pernikář.

¹⁰⁹ Výpověď plukovníka ve výslužbě Jana Pernikáře při hlavním líčení rehabilitačního procesu v říjnu 1968 v Příbrami.

¹¹⁰ Viz poznámkový aparát, poznámka číslo 59

seznámil až po skončení vyšetřování a myslím, že jsem spolupracoval na koncepci obžaloby.“

111

Zajímavější byla výpověď dr. Karla Vaše. Tuto výpověď uvedu ve zkrácené verzi, ale přesto budu delší než ostatní citované pasáže. Myslím si totiž, že je zajímavé, jak svoji práci o necelých dvacet let později hodnotí jeden z hlavních viníků Píkoví smrti. Ve své výpovědi se snažil svoji příčinnost a urputnou snahu zmenšovat a stavěl se do role podřízeného, který „pouze“ plní rozkazy.

„Při rozmluvě mi dále řekl (plukovník Vaněk, jeho tehdejší představený-poznámka autorky), respektive upozornil, že na případu má zájem KSČ, neboť je obava, že by Píka mohl utéci na Západ, eventuálně pracovat proti ČSR... Zmínil se též o tom, že i sovětské orgány mají na tomto případu zájem... Za základ pro vyšetřovací úkony jsem bral administrativní výsledky, tak mi to ukládal platný vojenský řád. Na podzim roku 1948 jsem byl u vrchního vojenského prokurátora přemístěn ke státnímu soudu. Byl jsem překvapen, že mám plnit funkci vyšetřujícího soudce a to všeobecně. Byla mně přidělena jako vyšetřujícímu soudci i věc generála Píky. Jako vyšetřující soudce ovšem, jak si vzpomínám, jsem již Píku nevyslychal.“¹¹² To nebyla pravda. Vašovi byl ukázán koncept žaloby, který byl napsán samotným Vašem. Dále vypověděl: „Nemohu již přesně vysvětlit, proč došlo v době vyšetřování k přerušení mezi devátým červnem a čtrnáctým říjnem 1948, ale pátral jsem především po archívu československé mise, což mi zabralo dost času.“¹¹³ Toto byly další z Vašových lží. K přerušení vyšetřování a s tím spojených výsledků, jak jsem již uvedla, došlo z toho důvodu, že Vaš nechal generála Píku zavřít na samotku.

Soud upozornil dr. Karla Vaše, že si v mnoha věcech odporuje. Vaš byl ze svého svědectví před soudem dost nervózní.

„Vím, že generál Vaněk měl z této záležitosti nepříjemnosti, byl činěn dotaz nadřízenými soudními orgány, jak to, že jsem byl uveden při hlavním líčení jako prokurátor. Vaněk to

¹¹¹ Výpověď generála ve výslužbě a bývalého vojenského prokurátora u státního soudu Jana Vaňka při hlavním přelíčení rehabilitačního procesu v říjnu 1968 v Příbrami.

¹¹² Výpověď bývalého vojenského prokurátora dr. Karla Vaše při hlavním přelíčení rehabilitačního procesu v říjnu 1968 v Příbrami.

¹¹³ Výpověď bývalého vojenského prokurátora dr. Karla Vaše při hlavním přelíčení rehabilitačního procesu v říjnu 1968 v Příbrami.

*musel vysvětlit jako omyl. Já jsem se v průběhu hlavního přelíčení žádných prokurátorských úkonů nezúčastnil.“*¹¹⁴

Ani toto však nebyla pravda, svědkovi byl předložen prokurátorský deník, kde byly záznamy o prokurátorských úkonech. Vaš byl nucen uznat, že v deníku poznává své písmo a že tedy působil jako prokurátor v době hlavního přelíčení. Po tomto důkazu obhajoby, požádal Karel Vaš o desetiminutovou pauzu. Pak prohlásil, že sotva může podávat přesné informace o průběhu hlavního přelíčení, jelikož se to stalo před dlouhou dobou.

Na otázku, jestli věděl o Svobodově dokumentu, který mě být součástí spisu, odpověděl, že o takovém dokumentu nic neví a popřel, že by existoval. Vaš byl průběhem procesu a zejména postupem obhajoby velmi vyčerpán. Zvláště když každé jeho slovo bylo beze zbytku vyvráceno. Požádal proto předsedu soudu, jestli by nemohl, jeho výslech odložit na příští den. Jeho pověstná drzost a arogance ho opustila.

Závěrečná jednání soudu se konala od 3. do 5. prosince 1968 ve velké porotní síni Městského soudu v Praze, ve Spálené ulici č.p. 2.

Svědčce Ludmila Uhlířová potvrdila znovu Reicinovu a Vašovu snahu usvědčit Píku a fyzicky ho zlikvidovat za každou cenu. Doplnila svoji výpověď:

*„Ke svému výslechu v roce 1953 chci uvést toto: Byla jsem přivezena po téměř tří a půlleté vazbě, kdy jsem vůbec nevěděla kam jedu. A octla jsem se před vojenským tribunálem a najednou přede mnou stál vězeň Vaš. První, co jsem si uvědomila, bylo, že nezákonně odsoudil mého bratra. Pamatuji se, jak říkal: „No co, vždyť je to jedno přece, dva roky nebo doživotí. Od toho jsem přece právník, abych uměl udělat paragraf.“ „A ten udělat uměl na Píku i na mého bratra.“*¹¹⁵

Dne 4. prosince vypovídal před soudem i obhájce dr. Váhala. A to ve věci záznamu rozhovoru s generálem Josefem Bartíkem. Pro toho byla připravena v roce 1948 také oprátka, nakonec byl šest let ve vězení v Leopoldově. Generál byl už v době podání návrhu o obnovení řízení procesu velice nemocný, trpěl rakovinou. Obhájce dr. Váhala ho navštívil

¹¹⁴ Výpověď bývalého vojenského prokurátora dr. Karla Vaše při hlavním přelíčení rehabilitačního procesu v říjnu 1968 v Příbrami.

¹¹⁵ Výpověď bývalé sekretářky Bedřicha Reicina Ludmily Uhlířové před Městským soudem v Praze při závěrečném jednání v prosinci 1968.

v nemocnici, kde mu Bártík poskytl rozhovor. Měl být předvolán jako svědek, ale ještě před začátkem rehabilitačního procesu zemřel.

„K celé problematice procesu generálem Píkou jsem potřeboval vysvětlení některých věcí, zejména stanovisko zpravodajců v Londýně, jak byly zprávy generála Píky hodnoceny a jak byly přijímány. V minulém procesu, kdy jsem hájil generála Píku, nebylo nic připuštěno. S Bártíkem jsem hovořil v první řadě o zpravodajské činnosti. Zdůrazňoval, že zprávy od generála Píky byly vysoce hodnoceny a přispívaly k podpoře všech akcí ve prospěch Sovětského svazu.“¹¹⁶

Dr. Váhala si během rozhovoru dělal poznámky, protože generál Bártík v roce 1948, kdy byl tázán na stejné věci, odpovídal, že si nic nepamatuje. Zejména se to týkalo londýnského setkání s Davidsonem, které dobře popsal. Zřejmě měl oprávněný strach, že by mohl dopadnout jako Píka, protože by mu mohla být dána spoluvina. Dr. Váhala soudu přečetl poznámky z rozhovoru s Bártíkem:

„Referáty Píky z Moskvy vyznívaly ve prospěch Sovětů. I když byl těžká situace, žádal o pomoc a nejrychlejší uskutečnění zásilek výzbroje léčebného materiálu v SSSR. Zásadně neprováděl pátrání o situaci pro SSSR a k tomu nebyl zmocněn, byl zmocněn jen k tomu, co statut vojenského atašé dovoloval. Nešlo o vyhledávané a záměrné zpravodajství, nýbrž o zprávy, které se normálně ve styku s veřejnými činiteli dovídal nebo slyšel jejich názory na vývoj událostí. K tomu byl vyzván dr. Benešem a ministrem národní obrany Ingrem.“¹¹⁷

Dále vypovídal o způsobu vedení výslechů s generálem Píkou: *„Generál Píka, když jsem ho navštívil a když jsem mu předeštel některé výpovědi, které byly hodnoceny jako doznání (jednalo se výpovědi, které se konaly 14. října a později, tedy po půlročním pobytu na samotce - poznámka autorky), si stěžoval na výslechy prováděné prokurátorem Vašem, tehdy vyšetřujícím soudcem. Řekl mi, že Vaš prostě diktoval výpovědi sám, že se s ním musí kvůli každé větě, o každé slovo handrkovat a že už byl tak unaven, že mu prostě podepsal všechno,*

¹¹⁶ Výpověď Píkova obhájce Dr. Rastislava Váhaly před Městským soudem v Praze při závěrečném jednání v prosinci 1968.

¹¹⁷ Záznam rozhovoru dr. Váhaly s generálem Josefem Bártíkem. Záznam byl čten jako svědecká výpověď při líčení před Městským soudem v Praze v prosinci 1968.

aby měl pokoj, aby už s ním nemusel dál jednat a věřil, že u soudu dostane možnost všechno po pravdě vysvětlit“¹¹⁸

Soud položil svědkovi Váhalovi otázku, proč při prvním procesu nebyli předvolání svědci, na příklad Luskač nebo jiní, kteří mohli generálovu skutečnou činnost doložit.

„My jsme pokládali obžalobu za velice slabou a domnívali jsme se, že tím, že budou předvoláni svědci, které jsme navrhovali, že se všechno vyvrátí a pravda se dokáže. A byli jsme úplně šokováni tím, že soud všechny naše důkazy zamítl, s tím jsme už v tomto údobí roku 1949 nabyli dojmu, že je zde řízen proces odněkud z vrchu, že je v tom nějaký diktát, poněvadž pro nás-už starší právníky- bylo to opravdu něco šokujícího, hrozného. Skutečnost, že když někoho chtějí odsoudit k smrti, tak nepovolají k soudu ani jednoho svědka. My jsme nesouhlasili se čtením administrativních protokolů a navrhovali jsme obeslání svědků i doplnění znaleckého posudku. Všechno bylo zamítnuto. To bylo pak těžké bojovat a my jsme viděli, že je zde něco mimořádného.“¹¹⁹

Soudu byly předloženy depeše, které dokazovaly Píkovi nevinu. Další návrhy nebyly soudu přeloženy.

Předseda tedy vyzval prokurátora k závěrečné řeči. Dr. Janoušek tedy shrnul výsledky nového procesu a porovnal je s prvním procesem. Došel k názoru, že proces z roku 1948 měl řadu nedostatků porušení zákonů, zejména v oblasti výslechu svědků-tedy že před soud nebyl předvolán ani jeden. Navrhl úplné zproštění viny. Obhájce dr. Čerovský ml. přečetl Píkův dopis na rozloučenou. Poslední část nového procesu se konala v pátek 13. prosince 1968 v 13:30.

Vyšší vojenský soud za předsednictví dr. Františka Helešice rozhodl takto:

Rozsudek jménem republiky:

Obžalovaný generál Heliodor Píka, nar. 3. července 1897 ve Štítině, české národnosti...zemřelý, zprošťuje se podle § 226 pís. a) tr. ř. v plném rozsahu obžaloby

¹¹⁸ Výpověď Píkova obhájce dr. Rastislava Váhaly před Městským soudem v Praze při závěrečném jednání v prosinci 1968.

¹¹⁹ Výpověď Píkova obhájce dr. Rastislava Váhaly před Městským soudem v Praze při závěrečném přelíčení v prosinci 1968.

bývalého Státního prokurátora v Praze...protože nebylo prokázáno, že se staly skutky, pro něž byl stíhán a které měly spočívat v tom, že:

1, vyzrazoval státní tajemství, jež mělo zůstat utajeno pro obranu republiky a tudíž vešel ve styk přímý s pracovníky Intelligence Service, tj. s cizí mocí a činiteli vojenskými

2, v době od r. 1941 do konce května 1945 v Moskvě a Kujbyševě jako náčelník mise a později jako podnáčelník hlavního štábu do jara 1948 v úřadě, jímž byl vázán, zneužil moci mu svěřené, aby vojenské správě a státu způsobil škodu, při čemž škoda skutečně vznikla.

3, ač se v červnu 1948 v Praze věrohodným způsobem dozvěděl od majora Šmída, že se chystá zločinný podnik...opomenul to neodkladně oznámit věrohodným způsobem, přičemž měl povinnost čin překazít nebo oznámit, čímž měl spáchat:

ad1, zločin vojenské zrady...

ad 2, zločin zneužití moci úřední...

ad 3, zločin nepřekážení nebo neoznámení trestných podniků...¹²⁰

Za rozsudkem, který generála zprostil viny ve všech bodech obžaloby, pak následovalo obšírné zdůvodnění nezávislého a objektivního soudu. Ten tentokrát zhodnotil všechny výpovědi svědků a nové důkazy, neposlední řadě se opřel o posudky nezávislých soudních znalců a znalců z oboru vojenské a zpravodajské historie.

Spravedlnosti bylo učiněno zadost. Generál Heliodor Píka byl plně rehabilitován. Jeho případ patřil k prvním procesům, ve kterých nechybělo vyhrožování, překrucování pravdy a první násilné výslechy a zastrašování svědků.

¹²⁰ Rozsudek zprošťující generála Heliodora Píky všech obvinění. Rozhodnutí Vyššího vojenského soudu v Příbrami při rehabilitačním procesu ve dnech 8. – 10. Října 1968 a 8. – 13. Prosince 1968.

Závěr:

Cílem mé bakalářské práce, jak je zmiňováno v úvodu, bylo za prvé seznámení s Píkovou kariérou ať jako legionáře, diplomatika, vojáka a v neposlední řadě náčelníka vojenské mise. To je obsahem v prvních dvou kapitol.

Dalším bodem bylo, zjistit, co nového přináší dosud nezpracovaný archivní materiál uložený v archivu Bezpečnostních složek Ministerstva vnitra.

Jak vyplývá ze studia nezpracovaného archivního fondu, generál Píka byl zničen, pokořen a v neposlední řadě usmrčen domácím aparátem. Příčin bylo z mého pohledu hned několik. Zničit silného, schopného a váženého „protivníka“, vyřídit si osobní účty a v neposlední řadě zbavit se vojenského odborníka, který tak úplně nesouhlasil s komunistickým režimem.

Režim se snažil obvinít a také obvinil generála za zneužití pravomoci, vojenské velezrady. K tomu si obstarával důkazy. A to tak, že zastrašoval obžalovaného i svědky, nechal je sledovat, odposlouchávat, využíval psychického a fyzického týrání a vydírání. Právě ve spisu s protokoly s generálem Píkou jsou i dokumenty potvrzující úpornou snahu zajistit si neprůstřelné důkazy proti generálovi. Příkladem je zpráva tajného agenta Státní bezpečnosti Kutíka, který byl na generála nasazen, aby ho vyprovokoval přiznání, že nesouhlasí s novým režimem.

Ironií je, že ty samé dokumenty, pomocí kterých se dr. Vaš ve spolupráci s Beřichem Reicinem snažili dokázat Píkovu vinu, byly většinou právě důkazem jeho nevin. Právě proto byly označeny jako přísně tajné. A do konce minulého režimu, je nikdo, kromě povolanych osob nesměl vidět.

Díky těmto dokumentům, se kterými jsem se ve fondu setkala a s dalšími prameny¹²¹, jsem si udělala představu, jak to bylo ve skutečnosti.

K tomu, aby generál skutečně zneužil svého postavení a vyradil vojenská tajemství, která by poškodila republiku, musela by nějaká škoda nastat, což se nestalo. Pokud se budu zabývat jednotlivými body obžaloby, ze studia materiálů je jasné toto:

¹²¹ Jako jsou depeše exilové vlády, výpovědi svědků roku z 1948 i 1968.

1, Generál Píka z titulu své funkce podléhal služebně jen ministru národní obrany a prezidentu republiky. Plnil tedy jejich rozkazy, které mu byly sdělovány depešemi, kurýrními zprávami a metodickými pokyny.

2, Jedním z bodů obžaloby bylo, že bránil ve funkci velvyslanci Fierlingerovi, kontroloval jeho poštu a dal ho sledovat.

Fierlingerovi v jeho funkci bránit nemohl, už z toho důvodu, že každý měli za úkol něco jiného. Jejich funkce byly samostatné, což velvyslanec úplně nepochopil. A generálu Píkovi pochopitelně vadilo, že se mu velvyslanec Fierlinger snaží vstupovat do pole působnosti a rozhoduje o věcech, které mu nepřísluší. Velvyslanec svými zásahy budil nedůvěru u exilové vlády a dle depeší, které nebyly u soudu jako důkaz povoleny, ale jsou součástí archivních materiálů, je jasné, že vláda chtěla vědět, jaké vztahy mezi oběma muži panují a jestli velvyslanec nepřekračuje své pravomoci a tím nepůsobí problémy československé vojenské misi.

O sledování nemůže být ani řeč, jelikož Píka a jeho skupina měla s tvorbou jednotky dost práce. V několika depeších je pak Heliodor Píka ministrem Ingrem napomínán, že už dlouho neinformoval o práci velvyslance. Což podle mě, jasně dokazuje, že Píka na nějakém sledování neměl osobní zájem.

3, Další zneužití moci (dnes bychom řekli pravomoci) viděla obžaloba v maření seskoků parašutistických skupin na území okupovaného protektorátu a v brzdění organizace jednotek a jejich materiální výbavy.

Tuto otázku obžaloba posuzovala opět bez kompletní dokumentace a bez hodnocení situace. Když byl Píka vyzván k práci do Moskvy, na výslovné přání Sovětů, s cílem vybudovat vojenskou jednotku, která bude schopná nasazení, proč by asi zabraňoval jejímu utvoření a nasazení? Zdržení, která zabraňovala co nejrychlejšímu nasazení, byla způsobena těžkými začátky československého odboje (podmínky v Rusku, dobrovolníci byli internováni v pracovních táborech) a samozřejmě také potřebným výcvikem.

Zadržování výsadek parašutistických skupin bylo v důsledku velmi důrazného nařízení vlády, po té, co první výsadek neuspěl. Tedy výsadek, který Píka ve spolupráci se sovětskými vojenskými orgány připravil a přes nesouhlas Londýna, vyslal do akce.

4. Co se týká obžaloby ohledně styků s cizími státními příslušníky po roce 1945 s cílem, vyzradit vojenská či jiná tajemství.

Píka plnil svoji funkci náčelníka generálního štábu, který má za povinnost stýkat se s diplomaty a vojenskými činiteli na svých cestách a reprezentovat tak svoji zemi.

O nesmyslnosti obžaloby svědčí i to, že Píka se po druhé světové válce vrátil s mnoha vyznamenáními a mezi jinými i s vyznamenáním i ze Sovětského svazu a podle mého názoru, Stalin by nevyznamenal nikoho, kdo by jeho zemi po celou dobu svého působení škodil.

Informační zdroje, ze kterých jsem čerpala nejvíce, tedy materiály z Archivu Bezpečnostních složek Ministerstva vnitra byly velice obsáhlé. Protokoly, depeše, zprávy Státní Bezpečnosti o sledování, záznamy z procesů (nejen s generálem Píkou) byly zajímavým a hodnověrným zdrojem informací. Už jen proto, že do konce minulého režimu byly označovány jako tajné a téměř nikdo k nim neměl přístup. Dle záznamů o četnosti nahlížení, ani v této době se o ně nikdo moc nezajímá. Kromě pár návštěv kolem roku 1968 a skutečně čtyř badatelských návštěv po roce 1990, není o tyto materiály zájem.

Při práci se spisy bylo nutné vzít v potaz okolnosti jejich vzniku, v jaké době, kým byly požadovány a kým byly sepisovány. Musela jsem tedy brát v úvahu, že v nich mohly být informace zkreslené, vynucené nebo ideologicky podmíněné. Proto jsem musela pracovat i s jinými zdroji informací. Dalším pramenem byly knihy Karla Kaplana, kde bylo možné najít obecné informace o režimu i konkrétní kauzy, tyto knihy jsem získala z knihovny Akademie Věd České republiky.

Dále ze sešitů Ústavu pro soudobé dějiny, jednak z knihovny Akademie Věd České republiky a pak také z Univerzitní knihovny Pardubice.

Materiály, ať už literární nebo archivní byly tedy cenným zdrojem informací nejen o případu generála Píky, praktikách komunistické justice, ale i o dosud málo prozkoumaném tématu československo-sovětské zpravodajské služby. Tato kapitoly našich dějin na badatelské zpracování teprve čeká.

Seznam literatury

CUHRA, Jaroslav – VEBER, Václav. *Za svobodu a demokracii. 1. díl. Odpor proti komunistické moci.* Praha, 1999. ISBN 80-7184-794-1.

BABKA, Lukáš – VEBER, Václav. *Za svobodu a demokracii. 3. díl. Třetí (protikomunistický) odboj.* Hradec Králové, 2002. ISBN 80-903024-6-7.

UTITZ, Bedřich. *Neuzavřená kapitola. Politické procesy 50. let v Československu.* Praha 1990. ISBN 80-7022-091-0.

KAPLAN, Karel – PALEČEK, Pavel. *Komunistický režim a politické procesy v Československu.* Brno, 2001. ISBN 80-85947-75-7.

KAPLAN, Karel. *K politickým procesům v Československu 1948-1954. Dokumentace komise ÚV KSČ pro rehabilitaci 1968.* Praha, 1994. ISBN 80-85270-28-5.

KAPLAN, Karel. *Československo v letech 1967-1968. 4. část.* Praha, 1993. ISBN 80-04-26142-6.

PICHLÍK, Karel – KLÍPA, Bohumír - ZABLOUDILOVÁ, Jitka. *Českoslovenští legionáři (1914 - 1920).* Praha, 1996. ISBN 80-204-0580-1.

BURIAN – KNÍŽEK – RAJLICH – STEHLÍK. *Atentát. Operace Anthropoid 1941-1942.* Praha, 2002 ISBN 80- 7278-157-X.

VÁHALA, Rastislav. *Smrt Generála.* Praha, 1992. ISBN 80-7023-124-6.

BENČÍK, Antonín – RICHTER, Karel. *Tragický osud generála Heliodora Píky. Vražda jménem republiky. 2. vydání.* Praha, 2006. ISBN 80-86-289-47-8.

BENČÍK, Antonín – KURAL, Václav. *Zpravodajové generála Píky a ti druzí.* Praha, 1991. ISBN 80-7023-481-3.

ROEWER – SCHÄFER-UHL. *Encyklopedie tajných služeb 20. století.* Praha, 2006. ISBN 80-242-1607-8.

Archivní prameny:

Archiv Bezpečnostních složek Ministerstva vnitra. Signatura 302-36-4. *Protokoly výslechů s divizním generálem Heliodorem Píkou-pracovní název.*

Archiv Bezpečnostních složek Ministerstva vnitra. Signatura 302- 97- 2. *Depeše vládě do Londýna-pracovní název.*

Archiv Bezpečnostních složek Ministerstva vnitra. Signatura 302-37-4. *Návrhy na výcvik zpravodajské vojenské a parašutistické skupiny.*

Obrázek 1.

Helidor Píka před odjezdem na ruskou frontu 1916- vlevo sedící.

Obrázek 2.

Helidor Píka po návratu z legií 1919

Obrázek 3.

Generál Píka v roce 1945.

Obrázek 4. JUDr. Rastislav Váhala v době procesu v roce 1948

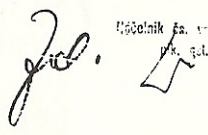
R. TAJNĚ a T.

Londýn

23. VII. 41. /3123 až
3129/25/.

Gen. Ingr. Hlásím, že vysílacku k nám dopraví strýc, který ji chce dát nám k dispozici /jsem si myslel, že už tam je uschována/. Pro mou potřebu žádal jsem záložní vysílacku, strýc však uvádí, že mají velkou potřebu pro armádu a upozornil, že opravy poruch budou trvat dlouho, proto nepřetěžovat korespondenci. Naznačil, že za několik měsíců jsme sdělili vícekrát kondemnátory přetížením vysílání o jehož obsahu navíc a široké strany dostal od nás jen pár informací. Nemel z našeho spojení užítka, píse jsme přitežili. Prosil jsem někdy, abyste posílali informace o Německu a ačkoli jste slibili dodávat iniciativně zprávy, žádné od té doby nedošly. Těžko pak otha,ovat u strýce nutnost nové vysílacku. Předložil jsem vládě, resp. národ. kom. obrany podání jaké postavení má mít naše jednotky a principy organizace. Brzká odpověď slíbena. Konkrétně nelze jednat s hlavními stáby, dokud všechny zásadní otázky neprojde státní komitét pro obranu země. /možná, že problémy s těchto jednotek se bude řešit najednou, neboť je více záležitostí o formaci vojen. oddílů/.
Naše jednání se vedla zpravidla v noci, nyní pro nálety ztraceno hodně času poplachu.
Znovu prosím o zprávy pro strýce....

Jed. Číslo 123. 17. 1941 v 1941
17. 12. 1941.

Obrázek 5.

Depeše generála Píky z 23. 7. 1941 do Londýna

Resumé

Le travail de maîtrise sur le thème “H .P. et les procès politiques des années 50“ présente les préparatifs et le déroulement du procès avec le général H.P.

Le travail sort non seulement de la littérature accessible touchant les procès politiques. Mais surtout des matériaux se trouvant dans les archives du Ministère de l'Intérieur.

Le dossier comprend les protocoles d' enquêtes, avec le général H. P. Les notes des enquêteurs, les dépositions des témoins et les dépêches et les instructions du gouvernement d'exil à Londres .

Le but du travail en question consiste à montrer les documents des archives qui sont les sources historiques caractérisant l' époque.

Dans les premiers chapitres de mon travail je décris son enfance, sa carrière du légionnaire, son service diplomatique et ses postes militaires pendant la première république tchécoslovaque.

Le 5e chapitre décrit sa mission en URSS où il a organisé comme chef d' état major une unité tchécoslovaque militaire. Il a informé de la situation en URSS le gouvernement d'exil à Londres et surtout le ministre de la défense le général Ingr.

Pour cette activité il a été plusieurs fois décoré de médailles, mais le gouvernement communiste après le février 1948 l' a inculpé de la haute trahison.

Les derniers chapitres décrivent les préparatifs et le déroulement du procès dans les années 1948-9 et après, le procès de la réhabilitation en 1968.